

TÜRKİYE'DE GENÇ NÜFUS: SORUNLAR VE POLİTİKALAR¹

Halim BAŞ*

ÖZET

Gençlik, insan hayatında yaşanan en hareketli zaman dilimi olarak takdir edilmektedir. Bu hareketliliğin etkin ve verimli kullanımı ise diğer bir odak noktasıdır. Şüphe yok ki, gençlik döneminin etkinliği ve verimliliğini doğrudan veya dolaylı olarak etkileyen birtakım unsurlar mevcuttur. Bunlar; uzmanlar tarafından araştırmalar yoluyla tespit edilen, gençler tarafından beyan edilen sorunlar ile ilgili kurum ve kuruluşların gençlik çalışmalarındaki konumlarıdır. Aynı zamanda gençlik ve sorunları, toplumun içinde bulunduğu iç ve dış faktörlerden etkilenen dinamik bir yapıya sahiptir. Bu anlamda, alanda çalışma yürüten ilgili kurum ve kuruluşların bununla alakalı son yıllarda ivme kazanan gayretleri söz konusudur. Söz konusu eşgüdümlülük ile çalışmaların daha ileriye taşınması için bütüncül ve kuşatıcı politika oluşturma çalışmaları yürütülmektedir. Bu minvalde çalışma, Türkiye'de son yıllarda farklı boyutlara ulaşan gençliğin sorunlarına ve genel görünümüne dair bir çerçeve çizmekte ve mevcut uygulanan gençlik politikalarına dair uygulama ve önerileri resmetmektedir.

Anahtar Kelimeler: Gençlik, Gençlik Sorunları, Türkiye, Gençlik Politikaları

YOUNG POPULATION IN TURKEY: PROBLEMS AND POLICIES

ABSTRACT

Youth is appreciated as the most active time in human life. Another focus is the effective and efficient use of this activity. There is no doubt that, there are a number of factors that directly or indirectly affect the effectiveness and efficiency of youth. These; the position of the institutions and organizations in the youth work related to the problems reported by the youth, which are determined by researchers through the experts. At the same time, youth and its problems have a dynamic structure that is influenced by the

¹ Bu çalışma, Yrd. Doç. Dr. Başak Işıl Çetin danışmanlığında 2016 yılında İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Anabilim Dalı, Çalışma Ekonomisi Bilim Dalı'nda başarıyla savunduğu "Yerel Yönetimlerin Gençlere Yönelik Hizmetleri: İstanbul Esenler Gençlik Merkezi Örneği" adlı Yüksek Lisans tez çalışması çerçevesinde hazırlanmıştır.

* Öğr. Gör., İstanbul Medipol Üniversitesi, Sosyal Bilimler Meslek Yüksek Okulu, Sosyal Güvenlik Pr., hbas@medipol.edu.tr.

internal and external factors that society has. In this sense, the related institutions and organizations working on the field are concerned with the accelerating efforts in recent years related to this. In order to move forward with this coordination, efforts are being made to create a holistic and encompassing policy. This study draws a framework for the problems and general outlook of young people who have reached different dimensions in recent years in Turkey and portrays the practice and recommendations for the current youth policies.

Keywords: *Youth, Youth Issues, Turkey, Youth Policy*

GİRİŞ

Gençlik, insan hayatında önemli bir dönemecin periyodik yansımasıdır. Aynı zamanda Türkiye ölçeğinde odak çalışma yapılan ve bu yönde birtakım uygulama alanı bulan önemli bir kesimdir. Nitekim Türkiye'nin en büyük sorunlarından bir tanesinin gençlik olduğu eğitimciler, sosyal pedagoglar, bu alanda belli bir projeksiyona sahip uzmanlar tarafından dile getirilmektedir.² Dolayısıyla çalışma ve politika eğilimlerinin bu yönde olması bu sorunu temellendirmektedir. Hali hazırda nüfus projeksiyonları, Türkiye açısından demografik fırsat penceresi olarak adlandırılan genç nüfus potansiyelinin varlığıyla iç içedir. Ancak diğer yandan, Türkiye, nüfus projeksiyonlarına göre giderek yaşlanan bir ülke hüviyetine bürünmektedir. Bu durumu ise, aktif genç nüfusun varlığı ve ne eğitimde ne de istihdamda ne de yetiştirmede olanların yüksek seviyelerde olması tetiklemede ve çözüm noktasında kalıcı adımların atılmasını zorunlu kılmaktadır.

Kalkınma planlarında açıklanan eylem planları ve politikalar bu alandaki eksikliğin hissedildiği kaygısını temsil etmektedir. Nüfus dinamiğinin korunması adına açıklanan ulusal eylem planları ve politikalar bu durumu destekler mahiyettedir. Eğitim çağındaki genç nüfusun üniversite okuma oranlarındaki ciddi artış, hayata geç atılmayı beraberinde getirmektedir. Bu da evlenme yaşının artmasına ve aile bilincinin zayıflamasına sebebiyet vermektedir.³ Bu bağlamda çalışmada, gençliğin genel görünümüne dair bir çerçeve sunulmakta, gençlere çözüm getiren yaklaşımlar benimsenmesi adına temel sorun alanlarının resmedilmesi ve politikaların kalkınma planındaki gelişim önerileri aktarılmaktadır.

²Halim Baş, "Bir Sosyal Belediyecilik Uygulaması Olarak İstanbul Esenler Belediyesi Gençlik Merkezi Örneği", *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt: 17, Sayı:1, 2017, s. 150.

³"Aile Araştırması Yapısı, 2016" <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=21869>, 29 Ocak 2017.

1. FARKLI BOYUTLARIYLA GENÇLİK KAVRAMI

1.1. Sosyolojik ve Tarihi Perspektiften Genç Kavramı

Sosyolojinin bir alt başlığı olarak kabul gören gençlik sosyolojisi içerisinde yer alan şekliyle gençlik; bireyin biyolojik yönü hesaba katılarak kültürel ve tarihsel açıdan değişen ve gelişen aynı zamanda sosyal yönden süreklilik arz eden bir dönem olarak yorumlanmaktadır. İfade edildiği şekliyle genç, bir geçiş dönemi insanı olarak değerlendirilmekte, böylelikle geçiş döneminde yaşanabilecek pek çok psikososyal halin varlığı kabul edilmektedir. Bu yaklaşımla genç; heyecan, sabırsızlık, özgürlük hareketlilik ve kişisel bağımsızlık gibi pek çok parametreyi muhteva eden bir psikososyal karakteri temsil etmektedir.⁴

Gençlik kavramını analiz etmeden evvel ilk olarak gençlik kavramı ve bu kavramın tarih boyunca izlediği seyre göz atmak gerekmektedir. Batılı tarih araştırmacılarının bulgularına göre, çocukluk ile yetişkinlik dönemleri arasında bir “geçiş” dönemi olarak ifade edilen gençlik, modernite, kentleşme ve endüstri üçlemesinin bir sonucudur.⁵

Gençlik tarihi üzerine yapılan incelemeler, geleneksel toplumlarda geçiş süreci olarak adlandırılan gençlik döneminin bugünkü gibi geniş zaman dilimine yayılmadığını fakat belli ölçütlere göre kısa sürede gerçekleştiğini ortaya koymaktadır. Tüm bu göstergeler, gençliğin belli bir kategori olarak vukua gelmesinin modern sanayi toplumunun ortaya çıkışına denk düştüğüne işaret etmektedir.⁶

Bununla beraber gençlik yalnızca belli bir dönemin ya da toplumun yaşamında; belirli bir zamanda beliren bir olgu değil, tarihin her döneminde, toplumların bütün dönemlerinde var olan gelen ve var olacak olan bir kategoridir. Bu hüviyetiyle gençlik, aynı zamanda toplumlar için sosyal ve tarihsel bir nitelik taşımaktadır.⁷

1.2. Psikolojik ve Biyolojik Perspektiften Genç Kavramı

Genç kavramına dair çeşitli tanımlamalar söz konusu olsa da herkesçe mutabık olunan bir tanımdan bahsetmek mümkün değildir. Nitekim yapılan tanımların farklılığı sosyolojik, psikolojik ve biyolojik tasniflerden kaynaklıdır. Bu sebeple üzerinde norm birliği sağlanmış bir tanım

⁴ Ömer Miraç Yaman, Apaçi Gençlik Gençlerin Toplumsal Davranış Ve Yönelimleri: İstanbul’da “Apaçi” Alt kültür Grupları Üzerine Nitel Bir Araştırma, Açılım Kitap, 3.Basım., İstanbul, 2013, s. 35-36.

⁵ Demet Lüküslü, Türkiye’de “Gençlik Miti” 1980 Sonrası Türkiye Gençliği, İletişim Yayınları, İstanbul, 2009, s. 19.

⁶ Lüküslü, a.g.e., s. 20.

⁷ Fulya Gürses, Hasan Basri Gürses, Dünya’da ve Türkiye’de Gençlik, Toplumsal Dönüşüm Yayınları, İstanbul, 1997, s. 44.

yapılamamaktadır; gençlik bu anlamda karmaşık ve sorunlu bir kategori imajı yüklenmektedir.⁸

İnsanların yaşamlarında bağımlı çocukluktan bağımsız ve sorumlu yetişkinliğe geçişin bir nüvesi olarak ifade edilen aşama, gençlik, hem bir psiko-biyolojik kategoriye hem de ayırt edici bir sosyo-tarihsel kategoriye simgeler.⁹

Gençlik, insanlığın başlangıcından bu yana süregelen müşahhas bir olgu ve kategoridir. İlahi dinler ve özellikle İslâm, Peygamberlerin gençlik dönemlerinin konu edinildiği kıssalar vasıtasıyla gençlere rol model sunmaktadır. Tarihsel süreç içerisinde modern zaman öncesine kadar ulus-devletlerin gençliği yasal bir kategori olarak kabul etmedikleri, kamu hizmetlerinin yürütülmesi açısından çocukluk, yetişkinlik ve yaşlılık şeklinde bir ayrıma gittikleri görülmektedir.¹⁰ Bununla birlikte gençliğin kategorize edilmesi ise modern zamanlara denk düşmektedir. Bu ayrımın öncesinde gençlik özel bir dönem olarak algılanmamaktaydı. Gençlik, çocukluk ile erişkinlik arasında bir dönemdi ve bu geçiş kişinin evlenmesi veya iş hayatına atılmasıyla son bulurdu. Modern zaman evresine geçiş ile beraber sosyal bir kategori olarak ilk defa 19. yüzyılda kullanılmaya başlandı. Gençlik kavramına tekabül eden yaş aralığı ve onu tanımlayan kültürel ve psikolojik vasıflar zaman ve mekâna göre değişkenlik arz etmiştir. Bu sebeple gençlik, dünyayı tanıma bilme yönünde kullanılan birçok kavram gibi, sürekli olarak yeniden tanımlanması gereken bir hüviyete bürünmüş durumdadır.¹¹

Akın'a göre gençlik, insan hayatının en dinamik dönemi ve bir kimlik arayışı, inşası süreci olarak kabul edilmektedir.¹² Gürses(ler)'in "gençlik" kavramına yönelik tanımı, belirli bir toplum biçimlenmesinde o toplumsal biçimlenmeyi yüklenen sosyal "sınıf" ve sosyal "tabaka"ların bilimsel çerçevede tanımlanmış ve sınırlandırılmış belirli bir yaş grubu nüfusu şeklindedir.¹³ Kara'ya göre ise gençlik çağı, zihni ve fikri bakımdan enerjik olduğundan doğru yönlendirildiği takdirde birçok meseleyi çözüme kavuşturacak aksiyon ve beceriye kabildir.¹⁴ Her ne kadar gençlik mefhumu

⁸ Bekir S. Gür, İbrahim Dalmış, Nur Kırmızıdağ, Zafer Çelik, Nevfel Boz, Türkiye'nin Gençlik Profili, Seta, İstanbul, 2012, s. 15.

⁹ V.N. Stoletov, İ.S. Kon, Y.A. Zamaşin, L.S. Blyahman, V.V. Poşatayev, G.N. Volkov, Toplum ve Gençlik, Çeviren: Şükrü Keleş, Konuk Yayınları, İstanbul, 1979, s. 23.

¹⁰ Ferhunde Özbay, Dünden Bugüne Aile, Kent ve Nüfus, İletişim Yayınları, 1. Basım, İstanbul, 2015, s. 258.

¹¹ Sekam, Türkiye Gençlik Raporu Gençliğin Özellikleri, Sorunları, Kimlikleri ve Beklentileri, Sekam Yayınları, İstanbul, 2013, s. 9.

¹² Mahmut H. Akın, "Gençlik Toplumsallaşmasında Akran ve Arkadaşlık Grupları", Gençlik Araştırmaları Dergisi, Cilt. 2 Sayı. 4, 2014, s. 10.

¹³ Gürses & Gürses, a.g.e., s. 46-47.

¹⁴ Seyfullah Kara, "Hz. Peygamberin Elinde Şekillenen İdeal Gençlik", Gençlik Araştırmaları Dergisi, Cilt. 1 Sayı. 2, Yıl:2013, s. 8.

modern zamanlarda ortaya çıkmış gibi görünse de, İslâm’da bu dönemin başlangıçtan itibaren var olduğu görülmektedir. Söz gelimi, ahirette hesaba çekilecek konulardan bir tanesinin “gençliğin nerede tüketildiği” konusu olması¹⁵ bu dönemi anlamlı kılan diğer bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır.

Gençleri “yetiştirmek” ve “geliştirmek” gayretinde olan kurumlar kendi yaklaşımları çerçevesinde gençliği farklı yaş grupları içerisinde ele almaktadır. Söz gelimi, 12-24 yaş aralığı en çok kabul görme eğiliminde olmakla beraber, Gençlik ve Spor Bakanlığı Ulusal Gençlik ve Spor Politikaları Belgesinde gençliği 14-29 yaş olarak belirlemiştir.¹⁶ Milli Eğitim Bakanlığı’nın gençliğe dair tanımı; “büluğ çağına erme nedeni ile biyo-psikolojik bakımdan çocukluğun sonu ile toplum hayatında sorumluluk alma dönemi olan çocukluk ile genç yetişkinlik arasında kalan, 12-24 yaşları arasındaki grup” şeklindedir.¹⁷ Kalkınma planlarında ise gençlik yaşı dönem dönem değişkenlik göstermiştir. II. Beş Yıllık Kalkınma Planında 14-24 yaş, III. Kalkınma Beş Yıllık Planında 12-22 yaş V. Beş Yıllık Kalkınma Planında 12-24 yaş esas alınmıştır.¹⁸ X. Beş Yıllık Kalkınma Planında ise 15-24 yaş olarak kabul edilmiştir.¹⁹ Bunun yanında Avrupa Birliği programları çerçevesinde faaliyetlerini sürdüren Ulusal Ajans, yaş aralığını biraz daha geniş tutarak 15-30 yaş grubunu genç olarak kapsama almaktadır. Yine Avrupa Komisyonu’na bağlı olarak, Avrupa Birliği üyesi ve aday ülkelerde yürütülen Gençlik Programları 2007-2012 yeni döneminde gençlik yaş olarak 15-30 arasında gösterilmiştir.²⁰

Avrupa Birliği üye ülkeleri içinde yine de yaş gruplarını tanımlamada büyük farklılıklar vardır. Gerçekten de her ülkenin yaşam süresine bağlı olarak bir tanımlaması söz konusudur. Söz gelimi, Yunanistan, Hollanda ve Norveç’te gençlik başlangıcı için alt yaş tanımı belirsiz iken, Estonya’da gençlik 7 yaş ve yukarısı, İrlanda’da 10 yaş ve yukarısı, Avusturya’da 11 yaş, Almanya ve İtalya’da 14 yaş ve yukarısı, İspanya ve Romanya’da ise 15 yaş ve yukarısı olarak tanımlanmaktadır. Hollanda’da gençlik üst yaş sınırı 23 iken, Avusturya ve İrlanda’da 25, Estonya ve Norveç’te 26, Almanya 27’dir. İspanya, Romanya ve Yunanistan ise 29-36 yaş aralığındaki çeşitli yaş sınırları ile en geniş tanımlamalara sahip ülkeler olarak karşımıza çıkmaktadır.²¹ Diğer yandan Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) 2008 yılında hazırladığı insani gelişme raporunda gençlik 15-24 yaş aralığı olarak ifade

¹⁵Tirmizi, Kıyame, 1.

¹⁶Gençlik Politikası, “Kavram Olarak Gençlik”, <http://genclikpolitikasi.org/kavram-olarak-genclik/>, 12 Ekim 2015.

¹⁷ Sekam, a.g.e., s. 10.

¹⁸ Emel Danişoğlu, , Gençlerin Sosyal Güvenliği ve Gençlik Politikaları, DPT, Ankara, 1992, s. 4.

¹⁹ Kalkınma Bakanlığı, http://tarim.kalkinma.gov.tr/wp-content/uploads/2014/12/Onuncu_Kalkinma_Planı.pdf, 15 Ekim 2015.

²⁰ Sekam, a.g.e., s. 10.

²¹ Institut Für Sozialarbeit Und Sozialpädagogik, The Socio-economic Scope of Youth Work in Europe Final Report, 2007, s. 23.

edilmiştir.²² Demografik tasnife göre Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Teşkilatı (UNESCO) , gençlik yaşını 15-25 nüfus yaşı olarak kabul etmektedir.²³ UNESCO'nun gençlik tanımı ise “Genç öğrenim yapan, hayatını kazanmak için çalışmayan, kendine ait konutu bulunmayan kişi” şeklindedir.²⁴ Gençlik yaşı kimi araştırma ve resmi belgelerde çeşitlilik arz etmekle beraber genel kabul 25 yaş üst olarak tayin edilmiştir. Ayrıca bazı araştırmalarda 25 yaş altındaki tüm nüfusun gençlik ya da “Genç nüfus” olarak tanımlandığı görülmektedir.²⁵ Türkiye'nin şartları göz önüne alındığında gençlik politikalarının hedef grubu 14-29 yaş aralığında bulunan bireyler olduğu kabul görmektedir.²⁶

Özbay'a göre Türkiye'de yasal bağlamda gençlik algısının en iyi göstergesi seçme ve seçilme yaşıdır. Buna göre 18 yaşını bitirmiş²⁷ her vatandaş seçme hakkına 25 yaşını bitirmiş vatandaş da seçilme hakkına sahiptir. Bu yaş aralığında kamusal alanda meşru bir statü için 25 yaşa kadar beklemek gereklidir. Yine yazar daha önceki 30 yaş sınırının gençliğin üst sınırı olduğu için değil, toplumun “yeteri kadar yetişkin görmemesinden kaynaklandığını ifade etmektedir.²⁸ Bir başka açıdan ele alınırsa söz gelimi, yetiştirme yurtlarında kalan gençlerin koruma yaşı yönünden ciddi sıkıntılar olduğu gözlenmektedir. Bu bağlamda yasalara göre; koruma 18 yaşına kadar devam ediyor. Ancak 18'ini geçenlerin koruması 20 yaşına kadar, üniversiteye gidenlerin 25 yaşına kadar, okumuyorsa meslek sahibi edilip 20 yaşına kadar devam etmektedir. Bu doğrultuda yetiştirme yurtlarından ayrılan bir grup genç “Hayat Sende” derneğini kurarak kamuoyu farkındalığı oluşturmak adına; Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'na sunmak üzere bir imza kampanyası düzenledi. Kampanyanın çıkış noktası, gençlerin hayata atılmak için 18 yaş sınırını çok erken bulması ve bu yaşın hayata daha iyi şartlarda atılabilme adına 21'e yükseltilmesi yönünde bir talepten oluşuyor.²⁹

Gençlik çağının alt sınırı hususunda mutabakata varılan nokta, zorunlu eğitim sürecinin akabinde başlarken üst sınır ise ülkeden ülkeye değişkenlik gösterebilmektedir.³⁰ Gençlik tanımı üzerinde tam bir norm birliği

²² Gençlik Politikası, “Kavram Olarak Gençlik”, <http://genclikpolitikasi.org/kavram-olarak-genclik/>, 7 Ekim 2015.

²³ Gürses & Gürses, a.g.e., s. 47.

²⁴ Danişoğlu, , a.g.e., s. 4.

²⁵ Gürses & Gürses, a.g.e., s. 47.

²⁶ Gençlik ve Spor Bakanlığı, Ulusal Gençlik ve Spor Politika Belgesi, Ankara, Yayın No:57, 2013, s. 3.

²⁷ “Milletvekili Seçilme Yaşı 18'e düştü”, <http://www.sabah.com.tr/gundem/2017/01/12/milletvekili-secilme-yasi-18e-dustu>, 10 Temmuz 2017.

²⁸ Ferhunde Özbay, Türkiye'de Gençlik, Nüfus ve İktidar, İstanbul, Varlık Yayınları, 2009, s. 4.

²⁹“Özel Yurttan Ayrılmak İçin 18 Yaş Çok Erken”, <http://www.aljazeera.com.tr/al-jazeera-ozel-yurttan-ayrilmak-icin-18-yas-cok-erken>, 14 Mart 2016.

³⁰ Sedat Murat, Levent Şahin, “Nedenleri ve Sonuçları Bakımından Gençler Arasında Yaygınlaşan İşsizlik”, Sosyoloji Konferansları Dergisi, Sayı. 44, 2011, s. 4.

sağlanamamasının ardında, ülkelerin sahip oldukları kültürel, kurumsal ve siyasal farklılıklar yatmaktadır.³¹

Gençlik tanımlarının yan sıra gençleri içinde buldukları koşul, erişim olanakları ve yaşamlarını idame ettirdikleri yer yönünden sınıflandırmak ve tanımlamak mümkündür;³²

- ”Kasaba-gecekondu-kent gençliği
- Durağan (değişen) değişmiş toplum gençliği
- Üretici-tüketici-gençlik
- Okuyan-okuldışı gençlik”

Bunların yanında gençlerin farklı şekillerde gruplandırılmaları mevcuttur;³³

- A. “Öğrenci gençlik
 - Orta öğrenim gençliği
 - Yükseköğrenim gençliği
- B. Okul dışı gençlik
 - Çalışan gençlik
 - Kırsal alan gençliği
 - İşsiz gençlik
 - Asker gençlik
 - Gecekondu gençliği
- C. Özel durumlu gençlik
 - Bedensel ve zihinsel özürlü gençlik
 - Göçmen ve yurt dışında çalışan işçilerimizin çocukları olan gençlik
 - Hükümlü ve tutuklu gençlik
 - Aile üyelerini kaybetmiş veya korunmaya muhtaç gençlik”

Türkdoğan ise gençliği beş kademeli bir tasnif şeklinde önerir.³⁴

- “Siyasi seviyede duyarsız gençlik
- Yabancılaşmış gençlik: Geleneksel toplum düzenini reddeden, otoritenin yapısına isyan eden kimselerdir.
- Ferdietçi gençlik: Statükoyu kabul edip siyasi komularla ilgilidirler, itaat eden isyankârlardır.
- Eylemci gençlik: Otorite yapılarını reddeden siyasi ve sosyal açıdan olaylarla ilgilenen gençlerdir.

³¹ Murat & Şahin, a.g.m., s. 4

³² Danişoğlu, , a.g.e., s. 5.

³³ Danişoğlu, a.g.e., s. 5

³⁴ Orhan Türkdoğan, Sosyal Şiddet ve Türkiye Gençliği, Ankara, Mayaş Yayınları, 1985, s. 127. akt; Hayati Beşirli, Gençlik Sosyolojisi Politik Toplumsallaşma ve Gençlik, Ankara, Siyasal Kitabevi, 2013, s. 24.

- *Yapıcı gençlik Yüksek ölçüde sosyal ve politik konularla ilgilenirler. Toplumun mevcut düzeninde çalışmayı savunurlar.*”

Bunlara ilaveten dönemsel özellik kaynaklı veya ideolojik/siyasi/dini referanslardan esinlenerek oluşturulan oldukça yaygın kullanımları olan özel gençlik kategorileri de mevcuttur. 68 kuşağı, 78 kuşağı, 80 kuşağı, Y-kuşağı, milenyum kuşağı, internet gençliği, cool gençlik, emo gençlik, apaçi gençlik, devrimci gençlik, İslâmcı gençlik vb.³⁵

Türkiye gençliği adına yapılan gençlik tipoloji çalışmalarının ilki Nermin Abadan tarafından 1961 yılında yapılmıştır. Tarihsel süreç göz önüne alındığında bu tasnifin içerisinde yer bulan genel tipolojilerin günümüzde de karşılık bulduğuna ayrıca alt kültür çevresinde ortaya çıkan kategorilere de öncülük ettiği gözlemlenmektedir. Bu tipolojinin ayırımında çeşitli unsurlar özellikle sosyo-ekonomik statüler belirleyici olmuştur. Buna göre ortanın üstü ve üst gelir grubundan eğitilmiş gençleri ifade etmek için 1980’li yıllarda “yuppie” kelimesi revaçta iken 1990’lı yıllarda bu kelime “tikky/tiki” kelimesi ile ikame olmuştur.³⁶

Yukarıda zikredilen son dönem gençlik kategorileri bir nevi alt kültür döngüsü etrafında şekil almaktadırlar. Ulus kültürün bir alt uygulaması şeklinde kabul gören alt kültür kavramının tanımına yönelik ise literatürde çeşitli sosyolojik değerlendirmeler mevcuttur. Bu yaklaşımlardan en kapsayıcı olanına göre alt kültür, gençlik alt kültürleri üzerinden incelenen ve içinde yaşanan dönemin sosyo-ekonomik ve kültürel değerlerini simgeleyen, daha kapsamlı bir biçimde tüm gençliği kuşatabilen bir kavram olarak tartışmaların odağında yer almaktadır.³⁷

Söz gelimi bu kategorilerden Fransız menşeli “apaçılık” kavramının, 1908 Larousse sözlüğünde karşılığı “gayri ahlâki kişiler topluluğu” şeklindedir. Bu karşılıktan kasıt, toplumsal normlara aykırılık manasındadır. Türkçe literatürde kavram karşılığı olarak gelinen en son merhale “genellikle kentlerdeki kılık kıyafeti, duruşu ve tavırları değişmemiş doğu kökenli gençler” tabiri olarak yer almaktadır.³⁸

Bir diğer alt kültür ayrımı olarak “cool” ise, daha çok 2000’li yılların gençliğine atfedilen ve bilhassa orta ile ortanın üstü ve yüksek gelir grubundaki eğitilmiş gençler için ‘cool takılmak’ bir anlamda ilgi odağı haline gelen bir yaşam tarzına bürünmüştür.³⁹

³⁵ Sekam, a.g.e., s. 11.

³⁶ A. Çağlar Deniz, Eğitilmiş Gençliği Anlamada Yeni Bir Tipoloji Önerisi: Cool Gençlik, Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt 5 Sayı 2, 2012, s. 119-121.

³⁷ Yaman, a.g.e., s. 57-58.

³⁸ Yaman, a.g.e., s. 78-87.

³⁹ Deniz, a.g.m., s. 125-126.

2. GENÇ NÜFUSUN YAPISAL PANORAMASI

Günümüzde halen daha önemini muhafaza eden nüfus konusu, çok eski zamanlardan bu yana insanlığın çeşitli etkenler dolayısıyla üzerinde durduğu husus ola gelmiştir. Bu bağlamda, dünya genelinde hiç kuşku yok ki önemli konuların başında gelmektedir. Dolayısıyla son derece mühim olan nüfus konusu mikro ölçekte gençlik boyutuyla ele alınmadan önce kavram bakımından tetkik edilecektir.⁴⁰

Bir kavram olarak nüfus; “...Bir doğa parçasını, kendine ülke yapmış, bunu nesiller boyu sürdürmüş, böylece günümüze kadar gelebilmiş, bundan sonra da varlığını sürdürebilecek olan yaşayan insanlar topluluğudur...”⁴¹ Murat’a göre farklı tanımları olan nüfus yaş, cinsiyet, medeni durum, eğitim düzeyi, üretici, tüketici gibi çeşitli şekillerde tanımlamak olanaklıdır.⁴² Bu kısımda ana odak noktası Türkiye’de genç nüfus olduğundan, Türkiye’deki gençliğe dair bir topografya ortaya konulmuştur.

Türkiye, Avrupa Birliği üye ülkelerine nispeten daha genç bir nüfusa sahip olmasına karşın 2023 nüfus senaryosunda yapılan çıkarsamalara göre giderek yaşlanan bir nüfusa sahip olacaktır. Doğuşta beklenen yaşam süresinin artışı ve toplam doğurganlık oranındaki azalış gibi belirleyici unsurlar, giderek yaşlanan bir demografik yapıya sahip olacağımızı işaret etmektedir.⁴³

Genç nüfusun yapısını irdelemeden evvel genç nüfus çokluğunun olumlu mu olumsuz mu bir etken olduğu noktasında durmakta yarar vardır. Kabul görmüş bir tanımla, genç nüfusun toplam nüfus içerisinde oranının yüksek olması demografik tabirle “gençlik şişkinliği” (youth bulge) olarak ifade edilmektedir. Bir görüşe göre, gençlik şişkinliği bir ülke için fırsat kapısıdır. Şayet doğru yönetildiği takdirde ekonomik gelişmenin hızlandırıcı etkeni olabileceği yönünde beyanatlar söz konusudur. Son yıllardaki küresel sermaye yarışında, Çin ve Hindistan gibi kalabalık nüfuslu ülkelerin ekonomik başarısının arka planında, genç nüfus unsurunun etkili olduğu yönünde fikirler ağırlık kazanmaktadır. Diğer bir görüşe göre ise, genç nüfus fazlalığının beraberinde bir dizi sorunlar getirdiği sanıları ön plandadır. Bunların başlıcaları şiddet, işsizlik, eğitim ve barınma sorunu ve benzerleridir.⁴⁴

Gençlik şişkinliğinin farklı yaklaşımlarla neticelenmesi olanaklıdır. Söz gelimi, küresel göçün tetikleyici unsurlarından birinin gelişmekte olan ülkelerdeki gençlik şişkinliği olduğu kabul görmektedir. Diğer yandan belirleyici unsur, gelişmiş ülkelerde nüfusun yaşlanması ile hâsıl olan işgücü

⁴⁰Sedat Murat, *Dünden Bugüne İstanbul’un Nüfus ve Demografik Yapısı*, İstanbul, İTO Yayınları, Yayın No:2006-49, 2006, s. 29.

⁴¹Havva Tunç, *Yurt Dışına Türk Göçü ve Türk Ekonomisine Etkileri* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İ.Ü Sosyal Bilimler Enstitüsü), İstanbul, 1984, s. 133. ; akt. Sedat Murat, *Dünden Bugüne İstanbul’un Nüfus ve Demografik Yapısı*, İstanbul, İTO Yayınları, Yayın No:2006-49, 2006, s. 30.

⁴²Murat, a.g.e., s. 30.

⁴³TÜİK, *İstatistiklerle Gençlik 2014*, Ankara, Yayın No: 4374, 2015, s. 24.

⁴⁴Özbay, a.g.e., s. 5.

talebidir. Özetle; gençlik şişkinliğinin bir tehdit unsuru veya fırsat olup olmadığı iktidar politikalarıyla doğrudan ilintilidir. Demek oluyor ki gençlik değer ve yaklaşımları olmaksızın politika tayini söz konusu olamamaktadır.⁴⁵ Gençlik parametrelerinde ön planda olan unsurlar, niceliksel özellik ve genel nüfus içindeki durum olarak ifade edilebilir. Bu özelliklerinden dolayı gençliğin ekonomi ve siyaset kurumları içinde belli bir ağırlığı bulunmaktadır.⁴⁶

Bir ülkenin toplumsal ve ekonomik gelişmesinde genç nüfus toplumun adeta sermayesi gibidir. Genç nüfus potansiyelinin kullanım pratiklerinin eksik kalması büyük bir kayıp olarak değerlendirilebilmektedir. Bir anlamda genç nüfus, her ülke için kalkınmada hamle kozudur. Nüfus projeksiyonlarından yola çıkarak, çoğu gelişmekte olan ülkeler olmak üzere genç nüfusun, %30'luk bir potansiyel oluşturduğu fırsat çok uzun soluklu olmayacaktır. Türkiye açısından bu fırsat penceresinin ardına kadar açıldığı kritik dönem yaşanmaktadır. Ne var ki, Türkiye'de genç nüfusun önemli bir kısmının ne eğitimde ne istihdamda ne de yetiştirmede yer almaması nedeniyle bu potansiyel değer olumlu kullanılmama ihtimali belirmektedir.⁴⁷

Tablo 1: Genel Nüfus ve Yıllara Göre Genç Nüfus

Genel Nüfus		Yıllara Göre 15-29 Yaş Nüfus				Genç Yüzdesi	
		15-19 Yaş	20-24 Yaş	25-29 Yaş	Toplam		
1980	Toplam	44.021.146	4.906.379	3.999.939	3.333.828	12.240.146	27,81%
1990	Toplam	55.494.711	6.113.599	5.011.178	4.733.472	15.858.249	28,58%
2000	Toplam	66.889.425	6.681.306	6.788.120	6.178.504	19.647.930	29,37%
2001	Toplam	64.729.501	6.459.000	6.116.000	5.572.000	18.147.000	28,04%
2002	Toplam	65.603.160	6.415.000	6.225.000	5.677.000	18.317.000	27,92%
2003	Toplam	66.401.851	6.343.000	6.331.000	5.783.000	18.457.000	27,80%
2004	Toplam	67.187.251	6.282.000	6.410.000	5.887.000	18.579.000	27,65%
2005	Toplam	68.010.221	6.231.000	6.462.000	5.988.000	18.681.000	27,47%
2006	Toplam	68.860.539	6.217.000	6.448.000	6.101.000	18.766.000	27,25%
2007	Toplam	69.729.967	6.212.000	6.406.000	6.211.000	18.829.000	27,00%
2008	Toplam	70.586.256	6.157.033	6.240.573	6.512.838	18.910.444	26,79%
2009	Toplam	71.517.100	6.185.104	6.256.558	6.518.837	18.960.499	26,51%
2010	Toplam	72.561.312	6.234.620	6.280.117	6.508.860	19.023.597	26,22%
2011	Toplam	73.722.988	6.277.307	6.267.787	6.437.922	18.983.016	25,75%
2012	Toplam	74.724.269	6.317.583	6.224.591	6.306.233	18.848.407	25,22%
2013	Toplam	75.627.384	6.405.552	6.186.089	6.270.678	18.862.319	24,94%
2014	Toplam	76.667.864	6.477.722	6.214.024	6.286.332	18.978.078	24,75%
2015	Toplam	77.695.904	6.518.921	6.263.460	6.273.202	19.055.583	24,53%
2016	Toplam	78.741.053	6.585.500	6.314.167	6.263.249	19.162.916	24,34%

Kaynak: Eurostat Population Statistic verilerinden derlenmiştir. <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>, 10 Temmuz 2016.

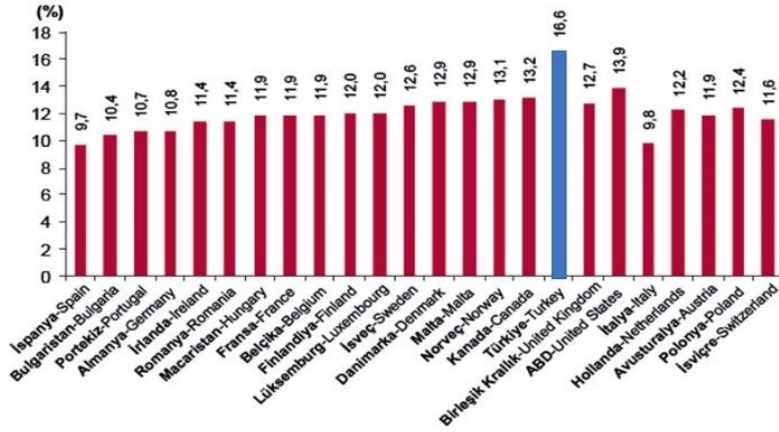
⁴⁵ Özbay, a.g. e., s. 7.s

⁴⁶ Beşirli, a.g.e., s. 27.

⁴⁷ Yalın Kılıç, "Türkiye'de Ne Eğitimde Ne İstihdamda Ne de Yetiştirmede (NEİY) Yer Alan Gençler", Eğitim ve Bilim, Cilt 39, Sayı 175, 2014, s. 121.

Türkiye, Avrupa’nın demografik yapısı ile mukayese edildiğinde oldukça dinamik bir nüfusa sahiptir. Son 35 yılın demografik verileri yukarıdaki Tablo 1’ de ele alındığında 78.741.053 kişilik Türkiye nüfusu genç kategorisi içinde 15-29 yaş aralığındaki kişilerin sayısı 19.162.916 kişi olarak kayıtlara geçmiştir. Bu durumda genç nüfusun (15-29 yaş aralığı) toplam nüfus içindeki oranı %24,3 olarak gerçekleşmiştir. Oysaki bu oranın 2000 yılı nüfus verilerine göre %29,37 olduğu görülmektedir. Yukarıdaki tablo ışığında bir değerlendirme yapılacak olursa, genç nüfusun toplam nüfus içindeki oranına yönelik azalan bir seyir izlediği gözlemlenmektedir. Diğer yandan 2014 verileri ışığında seçilmiş bazı ülkelere göre bir mukayese yapıldığında 15-24 yaş aralığında Türkiye’nin verileri oldukça yüksektir. Bu durum aşağıda verilen Şekil 1’ de görülebilmektedir. Bir bakıma dinamik, genç nüfus, ortaya konulacak politikaları belirlemede önemli rol oynamaktadır. Dolayısıyla, Türkiye’nin üzerine düşen, genç nüfus potansiyelinin belli bir değere⁴⁸ dönüşümünü sağlayacak uygun politikaların saptanması ve tatbikinin sağlanmasıdır.⁴⁹

Şekil 1: Seçilmiş Ünelere Göre Genç Nüfusun Toplam Nüfus İçindeki Oranı, 2013

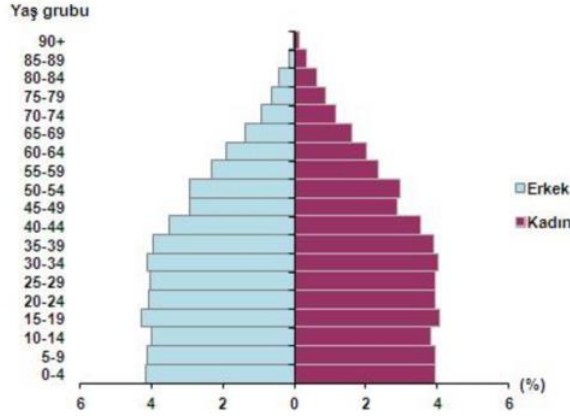

Kaynak: TÜİK, İstatistiklerle Gençlik, 2014

⁴⁸ “Değer, anlaşıldığı kadarıyla yüce, yücelik, kutsal, kutsallık, değerlilik, değerli olma, değer verme, değer kazandırma, anlam verme gibi kavram ve hususları çağrıştırmaktadır. Felsefe, kelam, sosyoloji, psikoloji ve siyaset bilimi gibi disiplinlerin konuları arasında önemli bir yer tutan değerler, bir şeyin anlam ve önemini belirlemeye yarayan ölçütler olup insanların inanç, düşünce, tutum ve davranışlarının bütününde bir hareket merkezi ve değerlendirme ölçütüdürler. Toplum hayatının ve kültürün inşa, ikame ve idamesinde çok etkili bir yere sahip olan değerler, tipolojik düzlemde ahlaki, dini, ekonomik, siyasal, ailevi, hukuki, eğitimsel, estetik vs. değerler olarak” ayrımlanabilirler. Özcan Güngör, Çalışan Gençlik ve Değerler, Ankara, Akçağ Yayınları, 2015, s. 189-190.

⁴⁹ Beşirli, a.g.e., s. 28.

Nüfus piramidi, 2015

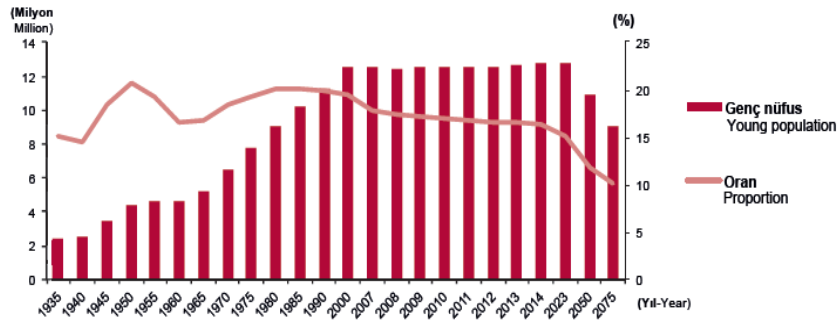

Şekil 2: Türkiye Nüfus Piramidi – 2015

Kaynak: TÜİK, 2015 yılı ADNKS, <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=18616>, 09 Ocak 2017.

Nüfus piramitleri ele alındığında genç nüfusun potansiyelini bariz bir şekilde görebilmek mümkündür. Nüfus piramitleri incelendiğinde genç nüfusun genel nüfus içindeki konumunu belirlemek olanaklıdır. Yukarıda Şekil 2’ de görüldüğü üzere 2014 yılında geçmiş yıllara nazaran önemli ölçüde bir değişiklik yaşanmadığı ifade edilebilir.

Şekil 1: Türkiye’de Genç Nüfus ve Genç Nüfusun Toplam Nüfus İçindeki Oranı, 1935-2075

Kaynak: TÜİK, İstatistiklerle Gençlik, 2014

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından 2012 yılı Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) sonuçları temel alınarak Türkiye toplamı ve 81 il için nüfus projeksiyonları geliştirilmiştir. Bu projeksiyonlara göre Türkiye

nüfusu 2023 yılında 84,247,088 kişi olarak hesaplanmıştır. Yukarıda Şekil 3’de görüldüğü üzere, öngörülen nüfus artışı 2050 yılına kadar devam edecek ve burada en yüksek değere 93,475,575 kişi ulaşacaktır. 2050 yılından itibaren düşme eğilimine girmesi beklenen nüfus 2075 yılında 89 172 088 kişi olarak gerçekleşeceği tahmin edilmiştir. Bununla birlikte Türkiye nüfusunun yaşlanma eğiliminde olduğu açıktır. Söz konusu projeksiyonlarda 2023 yılında genç nüfusun (15-24) toplam nüfus içindeki oranı %15,1, 2050 yılında %11,7 ve 2075 yılında %10,1 olarak gerçekleşmesi öngörülmektedir.⁵⁰

Bu arka plan aktarımından sonra panoramayı resmetmek yerinde olacaktır. Buna göre gençliğe dair istatistiki birtakım bilgiler konunun sıhhat ve ciyadeti için lazım addedilebilir. Bu doğrultuda TÜİK’in 2015 yılında yayınladığı “İstatistiklerle Gençlik” raporunda bazı istatistiki göstergeler şu şekildedir:⁵¹

Nüfus konusundaki istatistiki göstergelere bakıldığında 2015 yılında dünya nüfusu 7 milyar 145 milyon 786 kişiye ulaşmıştır. Çin, Hindistan, ABD, Endonezya, Brezilya, Pakistan ve Nijerya’nın toplam nüfus içinde yarından fazla bir oranı oluşturmaktadır. Dünya nüfus sıralamasında Türkiye nüfusu 18. sırada yer alırken bu miktar dünya nüfusunun %1,1’ine tekabül etmektedir.⁵² Türkiye’de genç nüfusun miktar ve cinsiyet bakımından dağılımı ele alındığında nüfusun (77 milyon 695 bin 904 kişi) %16,5’ini “15-24 yaş grubundaki genç nüfus (12 milyon 782 bin 381 kişi) oluşturmuştur. Genç erkek nüfus ise genç nüfusun %51,2’sini, genç kadın nüfus ise %48,8’ini oluşturmuştur.

Eğitim konusundaki istatistiki göstergelere bakıldığında eğitim, kültürün aktarımında birbirini tamamlayan bir yapıya sahiptir. Denilebilir ki, bir ülkenin gelişmişlik seviyesinin en temel ölçütlerinin başında gelir. Türkiye adına okur-yazarlık olgusu gelişim göstermekle beraber, arzulanan seviyeye erişememiştir. Okuma-yazma bilmeyen gençlerin oranı 2012 yılında %1 iken, 2013 yılında bu oran %0,8’e gerilemiştir. Gençlerin %7,6’sı yükseköğrenim mezunudur. 2012-2013 eğitim-öğretim yılında yükseköğrenimde %38,5 olan yükseköğrenimde okullaşma oranı 2014 yılında %39,9 olarak gerçekleşmiştir. Bu oranların yanı sıra Türkiye Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (OECD) ülkeleri içinde liselerden ve üniversitelerden en az mezun veren bir ülke olarak “gençler öğrencidir” algısı gibi bir karmaşıklığı da aşikâr etmektedir.⁵³

⁵⁰ Beşirli, a.g.e., s. 31-33.

⁵¹TÜİK, İstatistiklerle Gençlik 2014, <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=18625>, 29 Ekim 2015.

⁵² TÜİK, a.g.e., s. 26.

⁵³Onuncu Kalkınma Planı, 10. Kalkınma Planı 2014-2018 Gençlik Çalışma Grubu Raporu, Ankara, 2015, s. 5.

İşgücüne katılımın istatistiki göstergelerine göre ise Türkiye’de 2014 yılında gençlerin işgücüne katılım oranı %40,8’dir. Cinsiyet göre genç erkeklerin işgücüne katılım oranı %54 iken genç kadınlar da bu oran %27,7 olarak gerçekleşmiştir. 2014 yılında genç işsizlik oranı %17,9 tarım dışı genç işsizlik oranı %21’dir. Genç erkeklerde işsizlik oranı %16,6, kadınlarda ise %20,4’dür.

Evlilik istatistiki göstergelerinde genç nüfusun evlilik oranlarına dair 2014 yılı istatistiki verilerinde bir önceki yıla göre bir düşüş söz konusudur. Buna göre 2014 yılında genç evlilik oranı %13,1 iken 2013 yılında %13,7 olarak gerçekleşmiştir. Genç erkeklerde bu oran %5,2 genç kadınlarda ise %21,5’tur.

Yoksulluk göstergelerinde ise 2013 yılında TÜİK tarafından yapılan “Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması” sonuçlarından elde edilen bulgulara göre eşdeğer hane halkı kullanılabilir medyan gelirin %60’ı hesaba katılarak belirlenen yoksulluk sınırına göre genç erkeklerin %22,3’ü kadınların ise %24,6’sı yoksulluk riski altındadır.

Madde kullanım verilerine göre ise sağlık esasında, bireyin her türlü ruh ve beden bozukluklarından beri olması şeklinde ifade edilebilir. TÜİK tarafından 2012 yılında yürütülen Sağlık Araştırması sonuçlarına göre gençlerde (düzenli) her gün tütün mamulü kullandıklarını ifade edenlerin oranı %14,3 genç erkeklerde bu oran %24,1 genç kadınlarda ise %4,6 olduğu saptanmıştır.

İletişim Teknolojileri ve Sosyal Faaliyetlerin istatistiki göstergelerine göre küreselleşmeyle sınırların ortadan kalkması neticesinde gelişen ve değişen toplum olgusundan teknolojik gelişmeler de nasibini almıştır. İnternet kullanımında gözlemlenen ciddi artış sosyal olaylara katılımı yeni bir perspektif açmıştır. 2014 yılında son üç ay içerisinde gençlerin bilgisayar kullanımı %70,3 internet kullanım oranı ise %73 olarak kayıtlara geçmiştir.

Gelecek Beklentileri göstergelerine göre ise Yaşam Memnuniyeti Araştırması (YMA) ile bireylerin öznel mutluluk algısı, toplumsal değer yargıları, temel yaşam alanlarındaki genel memnuniyetini ve kamu hizmetlerinden memnuniyeti ölçmek doğrultusunda yapılan çalışmada 2014 yılında mutlu olduğunu ifade eden (18-24 yaş) gençlerin oranı %61,2 ‘dir. Gençlerin (18-29 yaş) %77’si gelecekte umutlu olduklarını ifade etmiştir. Milenyum Diyalog Raporu (Millennial-Dialogue Report’)nun Türkiye milenyum gençliğine ilişkin yayınladığı raporda ise gençlerin %72’si genel olarak hayatından memnun ve %73’ü ise geleceğe dönük olarak iyimser olduklarını beyan etmişlerdir.

Bunun yanı sıra bazı istatistiki bilgilerle bir gençlik panoraması;

- Yine aynı raporda gençlerin %24’ü politikayla çok ilgili. Politik bir toplantıya katıldığını ifade edenlerin oranı %14 gösterilere katıldığını ifade edenlerin oranı ise %15 olarak raporda yer almaktadır.
- Bunun yanında gençlerin en çok ilgili oldukları aktiviteler %92 film, %91 müzik ve %89 yeni teknoloji olarak sıralanmaktadır. Takım sporlarına katılanların oranı ise %44.
- Milenyum gençleri gelecekteki hayat kalitelerini etkileyecek faktör olarak ilk sıraya %91 ile eğitime erişim ve yine %91 ile Türkiye’nin ekonomik durumu faktörlerini koymaktadır.
- Meslek seçimine yönelik olarak ne olmak isterdiniz şeklindeki soruya ise %25 araştırmacı bilim adamı %14 iş adamı veya kurucu %11 akademisyen %11 sporcu %10 politikacı %7 doktor %6 tanınmış ünlü %5 müzisyen %4 yazar %3 avukat ve %3 dini lider yanıtını vermiştir.⁵⁴
- Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO)’nün verilerine göre 2015 yılı itibariyle 15-24 yaş arası okuma-yazma oranı %99,25 olarak kaydedilmiştir.⁵⁵
- Gençlik Gelişim Endeksi sıralamasında ise Türkiye 0.69’luk oranla 170 ülke içerisinde 64. sırada kendisine yer buldu.⁵⁶
- Gençlerin katılımının incelendiği Arı Hareketi Toplumsal Katılım ve Gelişim Derneği (ARI) hareketinin 1999, 2003 ve 2008 yılı “Türk gençliği ve katılım” araştırmalarındaki bulgulara göre bir siyasi partinin gençlik kollarına katılımı yaklaşık %10’dur.⁵⁷
- 2012 verilerine göre gençlik (785 adet) ve öğrenci (340) temalı derneklerin toplam içindeki oranı %1,22’dir.⁵⁸
- 2015 yılında dünyada genç işsizlik oranı %13 iken⁵⁹ Türkiye’de 2017’de %21,4’tür.⁶⁰
- Gençlik ve Spor Genel Bakanlığı Türkiye’de gençlik politikalarından sorumlu olan tek kamu kurumudur.

⁵⁴Foundation For European Progressive Studies, Millennial Dialogue Turkey Report, 2015, s. 4-18.

⁵⁵UNESCO, “Turkey General Information”, <http://www.uis.unesco.org/DataCentre/Pages/country-profile.aspx?regioncode=40530&code=TUR>, 24 Mart 2016.

⁵⁶Commonwealth Youth Development Programme, “Commonwealth Youth Development Index”, <http://www.youthdevelopmentindex.org/views/index.php#OVER>, 24 Mart 2016.

⁵⁷ Volkan Yılmaz, Burcu Oy, Türkiye’de Gençler ve Siyasi Katılım: Sosyo-Ekonomik Statü Fark Yaratıyor mu?, İstanbul, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2014, s. 28-29.

⁵⁸ 10. Kalkınma Planı 2014-2018 Gençlik Çalışma Grubu Raporu, Ankara, 2015, s. 20.

⁵⁹ İŞKUR, 2015 Yılı İşgücü Piyasası Araştırması Sonuç Raporu, s. 14.

⁶⁰ TÜİK, “İşgücü İstatistikleri”, <http://www.tuik.gov.tr/HbGetirHTML.do?id=24628>, 11 Temmuz 2017

- Gençlerin güçlendirilmesine dönük harcamaların GSYH'ya oranı 2010 yılında % 0,30 olurken; 2013 yılında % 0,49 olarak gerçekleşti. Dünya ekonomileri içinde hızlı büyüyen ekonomilerinden biri olan Türkiye ekonomisi gelişirken, gençlerin güçlendirilmesine yönelik yapılan kamu harcamaları artışı bunun gerisinde kaldı.⁶¹
- Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkif Evleri İstatistiklerine göre; 12-17 yaş arası 2.296, 18 ve 20 yaş genç hükümlü ise 8.479'dur. 21-39 (Genç-Orta-Yetişkin) sayısı ise 108.033'tür.⁶² (Gençlik kategorisi 15-24 yaş olarak kabul gördüğünden her üç yaş kategorisi ayrı ayrı verilmiştir)
- Gençlere yönelik eğitim harcamalarının (ortaöğretim ve üniversite) gayri safi yurtiçi hasılaya oranı %1,54'tür.⁶³
- Dünya Sağlık Örgütü'nün verilerine göre 15-24 yaş arası her 100 bin gençten 13'ü kendi yaşamlarını sonlandırmaktadır. Türkiye'de intiharların serüveni ile ilgili olarak; yaş dağılımına göre 15 yaş altı ve 15-24 yaş gruplarında kadınlar, diğer yaş gruplarında erkekler olmak üzere gençlerde tüm yaş gruplarından daha hızlı bir artış söz konusudur.⁶⁴
- Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumu (YURTKUR) verilerine göre 2014 yılında 363.233 öğrenciye burs, 872.063 öğrenciye ise kredi verilmiştir.⁶⁵ Burs miktarı 2004 yılında lisans öğrencisi için 90 TL iken 2016 yılı itibarıyla 400 tl olmuştur. Ayrıca yüksek lisans öğrencisi 800 TL ve doktora öğrencisi için 1.200 TL dir.⁶⁶
- Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (OECD) ülkeleri içinde Türkiye eğitimde olmayan %25'lik genç oranıyla birinci sırada yer almaktadır.⁶⁷

⁶¹Kamu Harcamaları İzleme Platformu, "Gençlik Kamu Harcamaları", http://kahip.org/site_media/docs/GENCLIK-INFOGROFIK.pdf, 6 Şubat 2016.

⁶²Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkif Evleri Genel Müdürlüğü, <http://www.cte.adalet.gov.tr/>, 6 Şubat 2016.

⁶³Kamu Harcamaları İzleme Platformu, "Gençlik Eğitim Harcamaları", http://kahip.org/site_media/docs/GENCLIK-INFOGROFIK.pdf, 6 Şubat 2016.

⁶⁴Pınar Harmancı, "Dünyadaki ve Türkiye'deki İntihar Vakalarının SosyoDemografik Özellikler Açısından İncelenmesi", Hacette University Faculty of Health Sciences Journal, Cilt 1 Supll1, 2015, s. 3-9.

⁶⁵Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumu, 2014 Yılı Faaliyet Raporu, s. 55.

⁶⁶Kredi ve Yurtlar Kurumu, <http://www.kykbursbasvurusu.com/node/36>, 6 Şubat 2016.

⁶⁷Kamu Harcamaları İzleme Platformu, "NEEİ Oranı" http://kahip.org/site_media/docs/GENCLIK-INFOGROFIK.pdf Erişim, 6 Şubat 2016.

- Bir siyasi partiye üye olan (faaliyet gösteren) gençlerin oranı % 9’dur.⁶⁸
- Gençlerin siyasi katılımının düşük oranlarda olduğu görülmektedir. Türkiye’deki gençlerin STK’lara üyeliği KONDA Araştırma ve Danışmanlık verilerine göre %27,1 olarak gerçekleşti.⁶⁹

3. TÜRKİYE’DE GENÇ NÜFUSUN TEMEL SORUN ALANLARI

Gençlerin yüzleştiği veya potansiyel olabilecek sorunları; geleneksel ve güncel sorunlar olmak üzere kategorize etmek mümkündür. Söz konusu olan sorunlar yapısal durumu incelendiğinde görülüyor ki, kimi sorunlar gencin yapısından, geleneksel durumundan veya soruna taraf teşkil eden doğasından kaynaklı, bazıları ise mevcut durumda yaşanan ve gündem parametrelerini belirleyen durumlardan kaynaklı olabilmektedir.

3.1. Geleneksel Sorunlar

Türkiye’de 1970’li yıllardan başlayıp, küreselleşmenin etkilerini iyiden iyiye hissettirdiği yirminci asrın son çeyreğinden beri süregelen toplumsal değişme, kentleşme, sanayileşme, iç göç hızının artması, gecekondulaşma ve aile kurumunun zayıflaması gibi değişkenler sosyal sorunların tırmanmasına neden olmuştur.⁷⁰

Süregelen zaman diliminin çıktıkları bakımından ortaya çıkan geleneksel sorunlar ekonomik, eğitim, aile içi ve kuşaklar arası çatışma, ideolojik, işsizlik ve istihdam, barınma, beslenme, sağlık ve kültürel gibi sorunlar gençler tarafından beyan edilen sorunlar arasında sayılmaktadır.⁷¹ Bu bağlamda gençlerin geleneksel sorunları gençliğin sosyal konumlarıyla yakından ilintilidir. Buna göre, gençliğin durduğu sosyal konum, gelişmiş ülkelerin kalkınma modellerini benimseyen ve tatbik eden toplumlar açısından bakıldığında, gençlerin düşünsel ve duygusal süreçleri daha az hasarla atlama olasılıkları, Batılı akranlarına göre daha muhtaralı geçtiği ortaya konulmaktadır. Nitekim Türkiye açısından mukayese edildiğinde çevre ülkelerin gençliğinin modernlik / geleneksellik sarmalında açmazlarla karşılaştığı bir hakikattir. Daha açık tabirle süreç gelenekten moderne, oradan

⁶⁸Konda Araştırma ve Danışmanlık, Türkiye’de Gençlerin Katılımı, İstanbul, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2014, s. 47.

⁶⁹ Konda, a.g.e., s. 49.

⁷⁰Fatih Kılıçarslan, Gençlik Sorunları ve Çözüm Önerileri, <http://www.manevisosyalhizmet.com/?p=286#more-286>, 26 Kasım 2015.

⁷¹ Sekam, a.g.e., s. 81.

da postmoderne evrilen bir temayülün çıktısıdır.⁷² Bu doğrultuda yakın zamanda Brandweek adlı dergi tarafından yapılan “Küresel Gençliğin Altı Değer Segmenti” başlıklı çalışmasındaki bulgularda dünya genelinde geleneklerine bağlı bulunan gençlerin oranı %16 iken, Türkiye’de geleneklerine bağlı gençlerin oranı %8 olarak saptanmıştır.⁷³ Oysa 2011 yılında KONDA tarafından yapılan Türkiye Gençliği araştırmasında 2366 kişi ile yapılan görüşmelerde değerler / geleneksellik temasında yöneltilen “geçmişten gelen geleneklerimiz değişmeden korunmalıdır” sorusuna doğru diyenlerin oranı (%59,9)’dur.⁷⁴ Diğer yandan gençlikle ilgili sorunlar, Türkiye’nin gündemini meşgul eden önemli konular arasında yer almaya devam etmektedir. Bu konuda, devlet, ekonomik, sosyal ve kültürel çerçevede gençlik sorunlarının saptanması ve bu sorunların çözüm yolları için ilgili ulusal ve uluslararası kurum, kuruluşlar ve üniversiteler ile koordineli bir biçimde hareket etmektedir. Son yıllarda ise sosyal ve kültürel alanlarda faaliyet gösteren vakıf, dernek ve gençlik birlikleri vasıtası ile de gençlerin örgütlenmeleri konusunda belli bir eşik yakalanmıştır.⁷⁵

3.1.1. İşsizlik ve İstihdam Sorunu

Bu başlık geleneksel sorunlar sınıflandırmasında yukarıda geçen raporda gençler tarafından belirtilen sorunlardan yola çıkarak ayrı bir başlık altında ele alınmaktadır. Buna göre, gelinen süreçte Türkiye adına en önemli sorunların başında, gençlerin istihdam ve işsizlik sorunu olduğu kabul görmektedir. Bu bağlamda işsizlik, yapısal anlamda farklılıklar içermektedir. Bu farklılık kaynağı ise ekonomik sonuçları bakımından toplumsal ve sosyal bir sorun olmasından ileri gelmektedir. İşsizlik konusu farklı saiklerle ayrı bir başlık etrafında üzerinde durulmayı hak etmektedir. Söz gelimi, gelir yoksunluğu nedeniyle fakirlik sonucunu doğururken, diğer yandan bireyler üzerindeki sosyal ve psikolojik etkileriyle sosyal dışlanmaya neden olabilmektedir.⁷⁶

Akademik yazında genç işsizliği üzerine çeşitler görüşler öne sürülmüştür. Bu görüşler daha çok konjonktürel, yapısal ve demografik görüşler etrafında kümelenmektedir. Konjonktürel açılımların temel çıkış noktası, genç işsizliğinin hem toplamda hem de uygun tipte işlerin eksikliğine dayandırılmaktadır. Yapısal açıklamalar ise, gençler arasında işsizlik oranının

⁷²M. Cem Şahin, Türkiye’de Gençliğin Toplumsal Kimliği ve Popüler Tüketim Kültürü, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt 25 Sayı 2, 2005, s. 162.

⁷³Berrin Güner, Günümüzde Gençlik Sorunları Tutum ve Davranışları: Tunceli Örneği, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Kırıkkale, 2016, s. 87-88.

⁷⁴KONDA, Türkiye Gençliği Araştırması 2011, http://konda.com.tr/wp-content/uploads/2017/02/2011_05_KONDA_Turkiye_Gencligi_Arastirmasi.pdf, 12 Temmuz 2017.

⁷⁵Meb Aile Tüketici Hizmetleri, Gençlere Sosyal Hizmet Veren Kurum ve Kuruluşlar, Ankara, 2011, s. 4.

⁷⁶Naci Murat, M.Ali Cengiz, Yüksel Terzi, “Genç Nüfusun Sorun Algılaması: Trabzon Örneği”, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, C.2 Sayı. 7, 2009, s. 177.

ekonomik gelişmeden bağımsız bir şekilde yüksek olacağı görüşünde birleşir. Diğer bir görüş, demografik görüşlere göre de işgücü arzına yanıt veren gençlerin sayısının gençlerin üretilen işgücü arzından daha yüksek olduğu sonucundan mütevellittir.⁷⁷

Nihayetinde hane halkı İşgücü araştırma sonuçlarına göre; 2017 yılında gençlerde işsizlik oranı %21,4 olarak gerçekleşti. Bu oran genç erkeklerde %19,3 genç kadınlarda ise %25 oldu.⁷⁸ Bakıldığında aynı zamanda genç işsizliğinin çözümüne yönelik bazı ulusal politikaların varlığı da bilinmektedir. Bunlar; aktif işgücü piyasası politikaları içerisinde, doğrudan kamu işleri yaratma programları, ücret sübvansiyonları, işgücü piyasasına yönelik eğitim programları, girişimciliğin desteklenmesi, rehberlik ve danışmanlık hizmetleri, işe yerleştirme hizmetleri, sosyal tarafların katılımının sağlanması şeklinde uygulanmaktadır.⁷⁹

Diğer yandan işsizlik ve istihdam sorunlarının içerisinde önemli bir sorun ne eğitimde ne de istihdamda olanların oluşturduğu potansiyel yüküdür. 2009’daki büyük durgunluk özellikle genç kesimi sert bir şekilde etkilemiş ancak birçok ülkede işsizlik düzelmesine rağmen çoğu gencin durumunda bir gelişme yaşanmamıştır. Bu çerçevede OECD ülkelerinde 2015 yılında 15-29 yaş grubunda ne eğitimde ne de istihdam olanların (NEET)⁸⁰ sayısı 40 milyon olarak kayıtlara geçmiştir.⁸¹ Bir hanede yaşayan bu gençlerin çoğunun bir işi olmamakla birlikte yoksulluk riski altındadır. Bu gruptakilerin işgücü piyasasına kanalize olabilmeleri ve kariyerlerini daha ileriye taşıyabilmeleri için etkili politikalara ihtiyaç duyulmaktadır. Türkiye’de korunmasız ve hassas bir grubu temsil eden bu kesim, OECD ve G20 ülkeleri arasında genç işsizliğinin en yüksek olduğu gruptur. Türkiye’de 15-29 yaş grubundaki gençlerin yaklaşık %30’u ne eğitim ne istihdam ne de yetiştirme de olan grupta yer almaktadır. Ancak bu oran 2007 yılına kıyasla keskin bir düşüş yaşamış olsa da, OECD ortalamasının yaklaşık %15 üzerinde bir seyir izlemektedir.⁸² Bu bağlamda Türkiye başkanlığında toplanan G20 zirvesinde söz konusu risk altındaki düşük nitelikli genç kesiminin 2025’e gelindiğinde %15 oranının altına düşmesi amaçlanmıştır.⁸³

⁷⁷ Emel Çetinkaya, “Genç İşsizliğinin Teorik Açıklamaları”, Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi, Sayı:58, 2010, s. 47-54.

⁷⁸ TUIK, “İşgücü İstatistikleri”, <http://www.tuik.gov.tr/HbGetirHTML.do?id=24628>, 12 Temmuz 2017.

⁷⁹ A. Utku Erdayı, Dünya Genç İşsizliği Sorununun Çözümüne Yönelik Ulusal Politikalar ve Türkiye, Çalışma ve Toplum, Cilt 22 Sayı 3, 2009, s. 148-156.

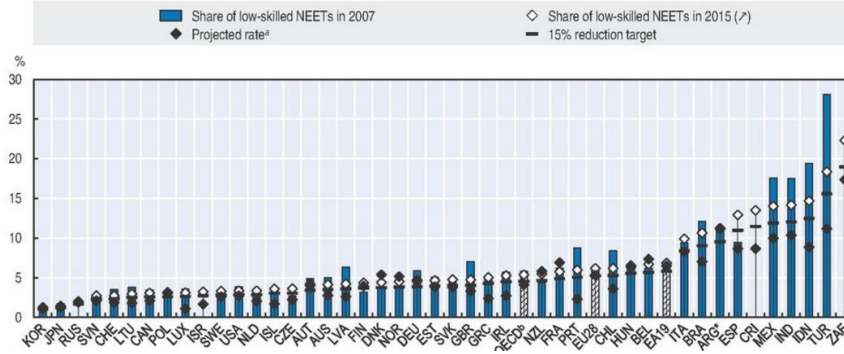
⁸⁰ NEET, Türkçe kavramsallaştırılmasıyla NEİY, 15-29 yaş grubunda olup herhangi bir eğitim, öğrenim ve çalışma sürecinde yer almayan gençleri ifade eder. Bkz. Nergis Dama, Türkiye’nin Eğitim, Öğrenim ve Çalışma Sürecinde Olmayan Gençleri, Seta Yayınları, İstanbul, 2017.

⁸¹ OECD, Society at a Glance 2016, s. 14.

⁸² OECD, Employment Outlook 2016, <https://www.oecd.org/turkey/Employment-Outlook-Turkey-EN.pdf>, s. 44-47, 12 Ocak 2017.

⁸³ OECD, Employment Outlook 2016, s. 48-51.

Şekil 5: Düşük Nitelikli NEET Oranı 2015

Kaynak: OECD Employment 2016, s. 50.

Diğer yandan Birleşmiş Milletlerin 2005 yılında yayınladığı gençlik raporunda, yoksulluk, eğitim ve istihdam en temel gençlik sorunları arasında ön plana çıkmaktadır.⁸⁴ 2002 yılında, İnönü Üniversitesi öğrencileriyle yapılan bir araştırmada gençlerin harcama kalemlerinin aslan payını %42 ile yiyecek ve diğer temel ihtiyaçlar oluşturmaktadır. Ancak kültürel ihtiyaçlara yönelik pay düşüktür. Gençliğin en mühim sorunu olarak işsizliğe vurgu yapılmıştır. Daha sonrasında psikolojik sorunlar, toplumsal baskılar, yeterince özgür olamama ve cinsel sorunlar gelmektedir.

2006 yılında İstanbul'daki üniversitelerde eğitim gören 15-24 yaş aralığındaki 1,014 gençle yapılan saha araştırmasından elde edilen bulgulara göre ise; Türkiye'de gençlere ilişkin sorunların başında aile içi şiddet başı çekmektedir. Ardından uyuşturucu ve maddi imkânsızlıkların yol açtığı eğitimsizlik durumu gelmektedir.⁸⁵

Öte yandan Sekam'ın 2013 yılında yaptığı saha araştırmasının gençliğin en önemli sorunları başlığı altındaki değerlendirmesine göre, gençliğin en önemli beş sorunu birinci düzey bazında eğitim (%33), ahlaki yozlaşma (%17), meslek edinme (%14), iş bulamama (%14) ve aile tarafından anlaşılammamak (%7) şeklinde sıralanırken, diğer yandan ikinci tercih bazında ise; meslek edinme (%18), eğitim (%14), ahlâki yozlaşma (%13), iş bulamama (%10) ve uyuşturucu kullanımı (%9) olarak tezahür etmektedir. Söz konusu değerlendirmeye göre iki tercih düzey türünde de ilk dört sorun sıralamada değişkenlik gösterse de aynıdır:

- Eğitim
- Ahlaki yozlaşma
- Meslek edinme
- İş bulamama

⁸⁴ United Nations, 2005 Youth Report, 2005, s. 3.

⁸⁵ Gür vd. a.g.e., s. 22.

Gençliğin, yöneltilen sorulara verdiği cevaplardan istihdam ve işsizliğe dair %28’lik bir oran ortaya çıkmaktadır.⁸⁶ Son olarak Bayhan tarafından yürütülen “Üniversite Gençliğinin Sosyolojik Profili” isimli araştırmasındaki örnekleme göre gençliğin en önemli sorunlarının başında (%51) ile işsizlik gelmektedir.⁸⁷

3.2.Güncel Sorunlar

Gençlerin sosyal hayata içermeleri bakımından birtakım güncel sorunlar mevcuttur. Söz konusu güncel sorunlar arasında; “toplumsal değişmeye bağlı değerlerde değişme, madde bağımlılığı, statükoya karşı çıkma, gelecek korkusu, yabancılaşma, kimlik, tüketim, anomi, özgürlük, vb. problemler, güven bunalımı, kaygı, stres, yalnızlık, iletişimsizlik, işe yaramama hissi vb. sosyo-psikolojik sorunlar ve çağdaş iletişim araçlarının yol açtığı şartlandırılma, kültürsüzleştirilme, yozlaştırılma, yabancılaştırılma, boş zamanlar vb.” sorunları saymak olanaklıdır.⁸⁸ Bayhan’ın araştırmasındaki örnekleme göre ise güncel sorunların en başında psikolojik sorunlar gelmekte, daha sonrasında toplumsal baskı ve cinsel sorunlar sıralanmaktadır.⁸⁹

3.2.1. Depresyon ve Şiddet Sorunu

Güncel sorunlar içerisinde anomi, stres, iletişim ve yalnızlık bağlantısıyla ortaya çıkabilecek sosyal patolojik sorun depresyon ve şiddet olabilmektedir. Bu bağlamda güncel sorunlar içerisinde yer bulduğu ve ön plana çıktığı için ayrı bir başlık altında incelenmeye değer görülmüştür. Aynı zamanda Sekam’ın raporunda depresyon ve gençlik ilişkisi olarak ortaya konulmuştur. Söz konusu raporda, sosyal hayattaki beklentiler, zihinsel ve psiko-sosyal süreçler bir anlamda ruhsal çöküntü olarak tabir edilen depresyonun kaynağı olarak ifade edilmektedir.

Gençlerin psikolojik desteğe ihtiyaç duyması güven sorunu yaşama ile bağlantılı olabilmektedir. Ne var ki, güven sorunu olan kişilerde psikolojik sorun yaşama seviyeleri aynı derecede gerçekleşmeyeceği gibi, psikolojik sorunun etken unsurunun güven sorunu olduğu çıkarsaması da yapılamaz.

Bir diğer sorun parametresi şiddettir. Bu bağlamda şiddet, insanların bedensel ve ruhsal bütünlüğüne etki eden sert ve acı verici dışsal davranış olarak ifade edilmektedir. Söz konusu raporda terbiye / eğitim ile şiddet arasındaki korelasyonun sorgulandığı hipotez, şiddetin kültürel temellerini meşrulaştıran bir tespit olarak anlam kazanmaktadır.⁹⁰

⁸⁶ Sekam, a.g.e., s. 80.

⁸⁷ Vehbi Bayhan, Gençlik Ve PostModern Kimlik Örüntüleri – Üniversite Gençliğinin Sosyolojik Profili (İnönü Üniversitesi Uygulaması), Gençlik Araştırmaları Dergisi, Cilt 1 Sayı 1, s. 146.

⁸⁸ Sekam, a.g.e., s. 79.

⁸⁹ Bayhan, a.g.m., s. 146.

⁹⁰ Sekam, a.g.e., s. 81-86

Sekam'ın gençlik ve şiddet başlığı altındaki değerlendirmesi ise, gençlerin genel olarak şiddete eğilimlerinin olduğu yönündedir. Bununla beraber şiddet eğiliminin belirleyici unsurları cinsiyet, eğitim düzeyi, ekonomik durum ve yaşanan bölge olarak ifade edilmektedir. Şiddeti körükleyen en temel faktörlerin bu unsurlar olduğu üzerinde durulmaktadır. Dolayısıyla giderek yaygınlık gösteren şiddet eğiliminin sosyo-kültürel kaynaklı etkenleri söz konusu olabilmektedir.⁹¹ Gençlik şiddeti genel anlamda, bir kişi, grup ya da topluma karşı kasıtlı ve fiili olarak fiziksel güç kullanımının yoksunluk, gelişim bozukluğu, psikolojik tahribat, sakatlık ve ölüm gibi olası sonuçlar doğurmasıdır şeklinde tanımlanmaktadır.⁹² Bununla beraber artan medya gücünün doğurduğu ve gençler üzerinde büyük tahribat bıraktığı önemli bir şiddet türünün elektronik şiddet olduğu gösterilmektedir. Gün geçtikçe çok sayıda yetişkin yeni bir şiddet türü olan elektronik şiddetin kurbanı olmaktadır. Araştırmalar gösteriyor ki, genç insanların büyük bir kısmı bu türün kurbanı durumundadır. Tıpkı geleneksel formdaki gençlik şiddetleri gibi, elektronik şiddet de duygusal sıkıntılarla ilişkilendirilmektedir.⁹³ Sekam'ın saha araştırması sonuçlarına göre, kültürel kodların ve terbiye/ eğitim metodunun şiddeti meşrulaştırıcı nitelikte olabilecekleri yönünde genel bir kabul doğmaktadır. Bu dikkate değer bulgunun, tersine bir hâl alabilmesi için gerekli tedbirlerin alınması gerektiği önemle vurgulanmaktadır.⁹⁴

4. TÜRKİYE'DE GENÇLİK POLİTİKALARINDA MEVCUT DURUM, GSB GENÇLİK POLİTİKA BELGESİ VE 10. KALKINMA PLANINDA (2014-2018) GENÇLİK POLİTİKALARININ GELİŞİMLERİNE YÖNELİK ÖNERİLER

Türkiye'de gençlik politikalarının varlığı noktasında birtakım bilgi ve belge mevcuttur. Bunlar; Anayasa'nın 58. Maddesi, 5 yıllık kalkınma planları ve son olarak ulusal gençlik ve spor politika belgesidir.⁹⁵ Bunun yanında gençlik politikalarının gelişimi açısından uygulamaya konulan en önemli araçların başında Ulusal Ajans'ın kurulması gelmektedir. Bu bağlamda Ulusal Ajans'a yüklenen misyon, gençlik politikalarını yapılandırmaktan ziyade gençlik alanında faaliyet gösteren ilgili kurum, kuruluş ve sivil toplum

⁹¹ Güney Nair, "Şiddetten Uzak Durma Konusunda Gençlerin Kendine Güven Duygusunun Çeşitli Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi (Sivas Merkez İlçe Örneği)", Gençlik Araştırmaları Dergisi, Cilt 4 Sayı 9, 2016, s. 32.

⁹² Youth Violence Definitions, <https://www.cdc.gov/violenceprevention/youthviolence/definitions.html>, 13 Ocak 2017.

⁹³ Technology and Youth: Protecting your Child from Electronic Aggression, <https://www.cdc.gov/violenceprevention/pdf/ea-tipsheet-a.pdf>, 13 Ocak.2017.

⁹⁴ Sekam, a.g.e., s. 88-92.

⁹⁵ Hakan Acar, Türkiye'nin Ulusal Gençlik Politikası Nasıl Yapılandırılmalıdır?, Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, Cilt:5 Sayı1, 2008, s. 5-6.

kuruluşları arasındaki koordinasyonu güçlendirmesidir.⁹⁶ Gençlik politikalarına yön veren diğer bir gelişme ise gençlerin aktif yaşama katılma becerilerini artırmak amacıyla kurulan gençlik merkezleridir. Söz konusu merkezler 2004 yılında faaliyete geçmiş olup sportif, akademik ve sanatsal eğitim faaliyetlerine, Avrupa Birliği (AB) projelerine, yurt içi hareketlilik ve değişim programlarına, çeşitli yarışma ve müsabakaları ile sosyal sorumluluk faaliyetlerine yer vermektedir. Bu çerçevede yerel yönetimlerin giderek artan önemi ile birlikte gençlik merkezleri sayıları ve hizmet kaliteleri ile belediyelerin önemli çalışma alanlarını oluşturmaktadır.⁹⁷ Diğer yandan gençlik alanında yetkili ulusal kamu kurumları arasında; Milli Eğitim, Çalışma ve Sosyal Güvenlik, Sağlık, Kültür ve Turizm, İçişleri, Dışişleri ve Adalet Bakanlıkları ile Aile Sosyal Politikalar Bakanlığı, Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü, Devlet Planlama Teşkilatı, Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi Başkanlığı, Avrupa Birliği Genel Sekreterliği, Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü, İçişleri Bakanlığı – Türkiye Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığı İzleme Merkezi ile Gençlik Spor Bakanlığı (2011 yılına dek GSGM)dır.⁹⁸

Türkiye’de 2011 yılına kadar olan süreçte gençlik politikaları, Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü kanalıyla yürütülmekteydi. Ne var ki 2011 yılında Gençlik ve Spor Bakanlığı’nın kurulması ile gençlik politikaları farklı bir perspektifle okunmaya başlanmıştır. Bakanlığın işlerlik kazanmasıyla “Ulusal Gençlik ve Spor Politika Belgesi” ayrı bir başlık etrafında üzerinde durulmayı hak etmiş ve neticede belge Bakanlar Kurulu onayından geçerek 27.01.2013 tarih ve 28541 sayılı Resmi Gazete ’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.⁹⁹ Doğru bir yaklaşımla belgenin dört senede bir yenilenmesi öngörülmektedir.¹⁰⁰

GSB tarafından yürütülen ve birtakım düzenlemelerle uygulamada olan gençlik politikalarını şu şekilde sıralamak olanaklıdır;¹⁰¹

- Eğitim politikasının hak temelli, bilimsel esaslara dayalı, katılımcılık ve esnekliği esas alan bir tutumla uzun vadeli olarak planlanması,
- Eğitime erişim olanaklarının genişletilmesi ve eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanması,

⁹⁶ Acar, a.g.m., s. 9.

⁹⁷ İsa Temur, Avrupa Birliği ve Türkiye’nin Demografik Yapısı ve gençlik Politikaları, Cilt 2 Sayı 1, 2014, s. 94-96.

⁹⁸ Fatma Başak Uslu, AB’de ve Türkiye’de Gençlik Politikaları Uygulamaları, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül SBE, 2013, s. 36-37.

⁹⁹ Temur, a.g.m., s. 94.

¹⁰⁰ Yurttagüler vd. a.g.e., s. 93.

¹⁰¹ Gençlik ve Spor Bakanlığı, Ulusal Gençlik ve Spor Politika Belgesi, Ankara, Yayın No:57, 2013. s. 4-41.

- Eğitim program ve uygulamalarının, analitik düşünen bireylerin sayısını artıracak biçimde geliştirilmesi,
- Okullarda ve üniversitelerde fiziksel donatıların geliştirilmesi, sosyal sermaye altyapısının sağlamlaştırılması,
- Yaygın eğitim imkanlarının tüm kesimlere ulaştırılması ve hayat boyu öğrenme anlayışının sürdürülmesi,
- Yurt dışı eğitim imkanlarıyla gençlerin, eğitim, kültür ve bilgi düzeylerinin artırılması ve bunların geri dönüşümünün sağlanması,
- Ailelerin gençlerle ilgili duyarlılıklarının geliştirilmesi,
- Ailevi geleneksel değerlerin gençler tarafından korunması ve sürdürülmesi,
- Evrensel etik ilkeler ve ahlaki değerler konusunda gençlerin bilinçlendirilmesi,
- İnsan hakları bilinç ve kültürünün gençlere kazandırılması,
- Kadın-erkek eşitliğinin güçlendirilmesine dönük önlemlerin geliştirilmesi,
- Genç işsizliğini asgari seviyeye düşürebilmek için etkin stratejilerin geliştirilmesi,
- Gençlerin staj imkanlarının genişletilmesi ve staj kalitesinin uluslararası standartlara uygun hale getirilmesi,
- Kariyer danışmanlığı ve mesleki rehberlik hizmetlerinin daha etkili bir şekilde geliştirilmesi,
- Çalışmayan gençlerin iş hayatına katılımı noktasında projeler geliştirilmesi,
- Tam zamanlı çalışma hakları çerçevesinde evde çalışma, uzaktan çalışma, esnek çalışma gibi çalışma stratejilerin geliştirilmesi,
- Genç girişimciliğine yönelik teşvik ve desteklerin artırılarak sürdürülmesi,
- Engelli gençlerin sosyal dışlanmaya maruz kalmalarının önlenmesi
- Suç işleyen gençlerin topluma aktif katılımları ve gençlerin suça yönelimlerinin önlenmesi,
- Sokakta yaşayan gençlerin toplumla bütünleşmelerinin sağlanması,
- Gençlerin bağımlılık yapan maddelerden korunması, tedbirlerin alınması ve tedavi çalışmalarının yürütülmesi,
- Gençlerin ve dezavantajlıların sosyal uyum süreçlerine aktif katılımı,
- Kentlere göç eden ve uyum sorunu yaşayan gençlerin kazanılması,
- Gençlerin istismara uğramasının engellenmesi,
- Genç kadınların hayatın her alanında desteklenmesi,

- Gençlerin sağlığa zararlı alışkanlıklardan korumaya yönelik tedbirlerin geliştirilmesi,
- Gençlerin sağlığının korunmasına yönelik önlemlerin artırılması
- Gençlere çevre bilincinin aşılması,
- Gençlere yönelik doğa faaliyetlerinin yaygınlaştırılması,
- Eğitim-öğretim politikaları geliştirilirken demokratik unsurların gençler arasında yaygınlaştırılması amacının gözetilmesi,
- Gençlerin yerel ve ulusal meclislerde temsil gücünün artırılması ve yerel yönetimlerle koordinasyonlarının sağlanması,
- Gençlerin sivil toplum kuruluşlarının her kademesinde aktif olmalarının teşvik edilmesi,
- Gençlere tarih ve kültürel mirasın daha iyi tanıtılması,
- Gençlerin sanat faaliyetlerine yönlendirilmesi, gençlere yönelik sanatsal faaliyetlerin artırılması,
- Ulusal ve bölgesel ölçekte gençlere yönelik yayın yapan TV kanallarının nicelik ve nitelik yönünden desteklenmesi,
- Bilgi ve iletişim teknolojilerinden daha fazla sayıda gencin yararlandırılması ve erişimlerinin artırılması,
- Bilimsel çalışmalarda gençlerin daha fazla teşvik edilmesi,
- Gençlerin yoğun kullandığı sosyal alanların internet erişim imkanlarının geliştirilmesi,
- Gençlerin küreselleşen dünyada uluslararası topluma katılımlarının teşvik edilmesi ve uluslararası arenada rekabet gücünün artırılması,
- Beyin göçünün önlenmesi ve tersine beyin göçünün sağlanması,
- Yurt dışında yaşayan gençlerle irtibatın geliştirilmesi,
- Gençlere; hoşgörü, diyalog gibi değerlerin kazandırılması,
- Ülkemizdeki yabancı uyruklu gençlerin gençlerimizle kaynaşmasının ve kültürümüzü tanimasının sağlanması,
- Gençlerin serbest zamanlarını değerlendirebileceği mekanların ve faaliyetlerin artırılması ve nicelik olarak daha fazla gence ulaştırılması,
- Gençlik merkezlerinin faaliyetlerine erişemeyen gençlerin önündeki engellerin kaldırılması,
- Gençlik ve izcilik kamp sayı ve kapasitelerinin artırılması,
- Gençlikle ilgili sivil toplum kuruluşlarının yapısal olarak düzenlenmesi ve desteklenmesi,
- Gençliğin kendi alanlarındaki faaliyetleri konusunda bilgilendirilmeleri,
- Gençlik alanında çalışma yapan ilgili kurum ve kuruluşlara gençliğe dair eğitim verilmesi,

- Gençlerin gönüllü faaliyetlere katılımlarının desteklenmesi ve gönüllülüğün önündeki engellerin kaldırılması,
- Gençlerin dezavantajlı bireylere karşı yapılan gönüllülük faaliyetlerine farkındalık oluşturulması,
- Gençlerin ve sivil toplum kuruluşlarının gönüllülük çalışmalarının desteklenmesi, gençliğin bu konularda bilgilendirilmesi,
- Uluslararası hareketliliğin, kültürler arası değişim ve gönüllülük projelerinin yaygınlaştırılması

Diğer taraftan şüphesiz gelecek yıllarda ön görülen genç nüfus miktarının korunması ve artırılmasına yönelik çalışmalar odak noktası olsa da, genç nüfusun homojen bir yapıda olmamasından kaynaklı dezavantajlı gençlik kesimine eğilim gösterilmesi ön görülen bir strateji olabilir. Bu minvalde 10. Kalkınma Planında (2014-2018) yer alan gençlik gelişimine yönelik makro düzeydeki politikalar ve mikro düzeydeki öneriler bütüncül bir gençlik politikası yolunda önümüze ışık tutabilir. Bu çerçevede Kalkınma Planı'nda yer alan makro düzeydeki politikalara başlıklar halinde değinilmiş, mikro düzeydeki önerilere ise özet şeklinde yer verilmiştir.

Gençlik Politikalarının Gelişimiyle İlgili Temel Makro Politikalar

- Çatı Gençlik Politikası
- Kamu Desteği
- Kamu Harcamalarının Artırılması
- Kurumlar arası Koordinasyon
- Merkezi Kamu Hizmetleriyle Yerel Yönetimler Arasındaki İlişki
- Sivil Toplumla Kamu Kurumları Arasındaki İlişkinin Geliştirilmesi
- Gençlik Çalışmasının Tanınması
- Gençlere Yönelik Kamu Hizmetlerinin Standartlaşmasının Sağlanması
- Kanunlar ve Uygulama Arasındaki Farkların Ortadan Kaldırılması
- Genç Dostu Bilgilendirme Sistemlerinin Geliştirilmesi
- Hareketlilik İmkânlarının Sağlanması
- Gençlik Politikasının Göstergelerinin Oluşturulması
- Mevcut Politika Dokümanlarının İşlevsel Hale Getirilmesi

Mikro düzeydeki öneriler ise; ekonomik katılıma yönelik olarak ulusal istihdam stratejisi çalışmalarına ağırlık verilmesi, küçük ve orta büyüklükteki işletmelere (KOBİ) kredi miktar ve limitleri iyileştirilmesi, faizsiz kredi yolunun açılması ve genç girişimcilere danışmanlık hizmetlerinin sunulmasıdır. Ayrıca inovasyon, Ar-Ge teşviki, fikri ve sınai hakların korunması hususunda taklitçiliğin önüne geçilmesi, Gayri Safi Yurtiçi Hâsıla (GSYH)'den Araştırma ve Geliştirme (Ar-Ge) harcamalarına ayrılan payın

artırılması ve üniversiteler ile sanayi (KOBİ) işbirliği öncülüğünde yeni buluşların ekonomik değere dönüştürülmesi de öneriler arasındadır. Beyin ve yetenek göçünün önüne geçilmesi, nitelikli iş gücü ile Türkiye bir cazibe merkezine dönüştürülmesi de planlar arasındadır. Diğer bir öneri devlet kurumlarının ve özel sektör iş birliği ile işbaşı eğitim çalışmalarının hız kazanması, aktif istihdam programlarının kalite ve çeşitliliği artırılarak daha önceki projelerin fayda / maliyet analizi yapılmasıdır. Bilgi bağlamında gençlerin finansal okur-yazarlık becerilerini geliştirmeleri için çalışmalar yapılması, mesleki bilgi becerilerin yanında bilişim becerileri, yabancı dil bilgisi, dijital okur-yazarlık, medya okur-yazarlığı önemli kazanımlar olarak durmaktadır.

Gençlerin ekonomik hayata katılımını engelleyen faktörlerin ortadan kaldırılmasına ilişkin olarak; gençlerin niteliklerinin iş gücü piyasaları ile uyumlu hale getirilmesi, gençlerin işgücü piyasalarına kanalize olmalarını hızlandıracak kamu istihdam hizmetlerinin genç dostu olması, farklı genç grupların gözetilmesi ve güncel iletişim araçları kullanılması öngörülmektedir. Ayrıca dezavantajlı konumda bulunan gençlerin ekonomik hayata müdahil olmalarını kolaylaştıracak eğitim, istihdam ve alt yapı programlarının tatbik edilmesi önemli görülmektedir. Temel mesleki becerilere ilaveten gençlere çalışma ve sosyal hayata katılımlarını kolaylaştıracak temel yaşam ve temel mesleki beceriler kazandırılması, gençlerin yükseköğretim erişimi burs, kredi ve yurt imkânlarının artırılması; öğrenim kredilerinin geri ödeme kolaylığı için öğrencilerin durumlarını dikkate alan esnek modeller oluşturulması planın önemli yapı taşlarındandır.

Gençlerin iş gücü piyasasına girişin önünü açmak için nitelikli staj olanaklarının geliştirilmesi, gençleri eğitim süreçlerin kendi yetenekleri doğrultusunda yönlendirilmeleri için kariyer danışmanlığı hizmetlerinin sunulması gerekli görülmektedir. Dezavantajlı gençlere yönelik olarak başta engelli gençlerin eğitimi ve kamu ile sosyal hizmetlerden tam manasıyla yararlanmalarını sağlamak için fiziksel ve sosyal altyapının güçlendirilmesi gerekli şartların başında gelmektedir. Suça sürüklenen genç bireyler için ceza dışında kamu yararına hizmet, sosyal sorumluluk çalışması gibi rehabilite edici çalışmalara ağırlık verilmesi sağlıklı bir toplumun inşası için kabul görmektedir. Ayrıca dezavantajlı bireylerin toplumsal hayattan dışlanmaması adına ulaşım, iletişim ve konaklama gibi pratik kolaylıkların oluşturulması amaçlanmaktadır. Bir sosyal katılım aracı olan gençlik merkezlerinde gençlik merkezi başına düşen genç sayısı ve yararlanan gençlerin oranı istenilen düzeyde değildir. Bunun için il düzeyinde yerel yönetim /STK ve merkezi yönetim işbirlikleriyle gençlik merkezlerinin semt düzeyinde açılmasının sağlanması ve bunların yanı sıra gençlerin hareketliliğini kolaylaştırma adına

pasaport alma işlemlerine ücretsiz erişim sağlanması stratejik hedefler arasında yer almaktadır.¹⁰²

SONUÇ

Coğrafi konum itibariyle demografik çerçevede sahip olduğu genç nüfus potansiyeli ile Türkiye, farklı bir noktada durmaktadır. Ancak bu potansiyeli en doğru şekilde kullanabilmek stratejik olarak önem arz etmektedir. Bu çerçevede Türkiye adına aile kurumu, yüzyılların getirdiği bir miras olarak hesaba katılırsa, inanma ve yaşama biçiminden; kültürel ve toplum yapısına, üretim ve tüketim alışkanlıklarına varıncaya değin köklü bir değişim tezahür etmektedir. Bu bağlamda özellikle Türkiye 1960’lardan bu yana aileyi onarmaya yönelik tedbirler kapsamında kalkınma planlarında birtakım politika ve ulusal eylem planları belirleyerek, toplumun refah ve mutluluk seviyesine katkı sunma çabasına girişmektedir. Bu bağlamda gençliğin sorunlarına yönelik mekanizmaları etkin kullanabilmek ve belli periyodlarla politika hedefleri ortaya koymak ön plana çıkmaktadır.¹⁰³

Gençlik dönemi sosyolojik, biyolojik ve psikolojik açıdan kategorize edildiğinde, periyodik olarak bu döneme ait olan sorunlar ve beklentilerin de geçişken olma olasılığı belirlemektedir. Dolayısıyla birçok değişkenin varlığı politika yapımcıların da bütüncül bir çerçeve sunmasını güçleştirmektedir. Çalışmada Türkiye’nin genç nüfus bakımından yapısal bir panoramasına yer verilmiş sorunlar farklı başlıklar altında ele alınmış ve mevcut politika uygulamaları ile kalkınma planlarındaki geliştirici önerilere yer verilmiştir. Buna göre, geleneksel sorunlar içinde yer alan bazı verilerde toplumdaki değişimlere bağlı olarak geleneklere bağlılık ve sürdürme yönünde negatif bir eğilim söz konusudur. Bu yönde ulusal gençlik politikası ve gençlik spor belgesinde “ailevi geleneklerin gençler tarafından korunması ve sürdürülmesi” şeklinde bir politika yer alması bu yöndeki eksiklikle örtüşmektedir. Aynı zamanda gençlerin etik ilkeler ve ahlaki değerler ile bilinçlendirilmesi ve tarih ve kültürel mirasın tanıtılması bu yöndeki eksikliğin hissedildiği kaygısını temsil etmektedir. Diğer yandan geleneksel sorunların içerisinde gençlerin işsizlik ve istihdam sorunu, çalışmada yer aldığı şekliyle farklı kurum ve kuruluşlar tarafından yapılan saha araştırmalarında en önemli sorun olarak göze çarpmaktadır. Bu doğrultuda gençlerin sosyal içermelerine yönelik aktif işgücü politikalarının varlığı bilinmekle birlikte, ulusal gençlik ve spor politika belgesinde genç işsizliğinin asgari seviyelere çekilmesi, kariyer danışmanlığı, çalışmayan gençlerin iş hayatına katılım noktasında projeler geliştirilmesi ile staj imkanlarının geliştirilip uluslararası standartlara uygun hale getirilmesi

¹⁰² Onuncu Kalkınma Planı 2014-2018, a.g.e., s. 44-59.

¹⁰³ Halim Baş, “Türkiye’de Yerel Yönetimlerin Aileye Yönelik Sosyal Politikaları Üzerinden Bir Değerlendirme” MCBÜ Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt:15, Sayı:2, 2017, s. 189.

amaçlanmaktadır. Bu minvalde kalkınma planlarında ise KOBİ kredi limitlerinin iyileştirilmesi, faizsiz kredi yolunun açılması ve genç girişimcilere danışmanlık hizmetlerinin sunulması yanında devlet kurumlarının ve özel sektör iş birliği ile işbaşı eğitim çalışmalarının hız kazanması ve dezavantajlı konumda bulunan gençlerin ekonomik hayata müdahil olmalarını kolaylaştıracak eğitim, istihdam ve alt yapı programlarının tatbik edilmesi önemli görülmektedir. Bunlar içerisinde faizsiz kredi¹⁰⁴ yolunun açılması ve uzun vadede geri ödeme kolaylığı sağlanması, gençlerin kendi işlerini yapma konusundaki cesaretlerini şüphesiz güçlendirecektir. Çalışmadaki güncel sorunlar başlığı altında toplumsal değişmelere bağlı olarak ortaya çıkan birçok parametre mevcuttur. Bunların içerisinde depresyon ve şiddet; yabancılaşıma, kimlik, tüketim, anomi, kültürsüzleşme, yozlaşma gibi sorunların beraberinde ortaya çıktığı söylenebilir. Bu çerçevedeki sorunların giderilmesine yönelik olarak ulusal gençlik ve spor politika belgesinde suç işleyen gençlerin topluma aktif katılımları ve suça yönelimlerinin önlenmesi, bağımlılık yapan zararlı alışkanlıklarından korunması gibi uygulamalar yer almaktadır. Bu bağlamda gençlerin medya ve iletişim teknolojilerine erişim artırılması önemli görülmekle birlikte, artan medya gücü ve iletişim araçlarının çeşitliliği yeni bir şiddet türü olan elektronik şiddeti meydana getirmekte ve gençleri her yönüyle etkilemektedir. Bu soruna çözüm olarak, gençlere farkındalık oluşturacak eğitim programlarıyla dijital dünyanın her boyutu anlatılması faydalı olacaktır. Böylelikle olası sosyal ve psikolojik sorunların önüne geçilmiş olacaktır.

Nihayetinde özellikle başta aile olmak üzere, gençlik kesimine yönelik atılan adımlar bu sahadaki gerekliliği de gözler önünde sermektedir. Gençlik ve Spor Bakanlığı’nın gençlik politika belgesinde yer aldığı şekliyle, gençlik algısının doğru algılanması, beklenti ve endişelerin tespiti, bu sahada çalışma yapan kurum ve kuruluşlar arasında koordinasyon ve bilgi akışı, kaynakların kişisel ve sosyal gelişimi sağlaması ön görülmektedir. Bunun için ise, birlikte yaşama kültürünün iyileştirilmesi ve daha yukarılara taşınması adına, geleceğin teminatı olarak görülen gençlerin sorumlu, bilinçli ve donanımlı yetiştirilmesi söz konusudur. Daha açık bir ifadeyle başta kendisinden, ailesinden ve çevresinden sorumlu, yaşadığı zamana sahip çıkan, üretken, araştırmacı kimliği ön planda, kuşaklar arası kültür taşıyıcılığında yüklendiği görevi artı değerlere dönüştüren genç, politika belgelerinde arzulanan, toplum dinamiklerini harekete geçirebilecek genç olarak nitelendirilebilir.

¹⁰⁴ İrfan Ersin, Selman Duran, “Faizsiz Finans Döngüsünü Oluşturma Açısından Adil Ekonomik Düzen Söyleminin Kredileşme İlkeleri ve Uygulanabilirliğinin Değerlendirilmesi”, *Turkish Studies*, Cilt:12, Sayı:8, s. 130.

KAYNAKÇA

Acar, Hakan “Türkiye’nin Ulusal Gençlik Politikası Nasıl Yapılandırılmalıdır?”, *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, Cilt:5 Sayı1, 2008, ss. 1-20.

Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkif Evleri Genel Müdürlüğü”, <http://www.cte.adalet.gov.tr/> , 6 Şubat 2016.

Akın, Mahmut H, “Gençlik Toplumsallaşmasında Akran ve Arkadaşlık Grupları”, *Gençlik Araştırmaları Dergisi*, Cilt. 2 Sayı. 4, 2014, ss. 10-21.

Baş, Halim, “Bir Sosyal Belediyecilik Uygulaması Olarak İstanbul Esenler Belediyesi Gençlik Merkezi Örneği”, *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt: 17, Sayı:1, 2017, ss. 149-175.

Baş, Halim, “Türkiye’de Yerel Yönetimlerin Aileye Yönelik Sosyal Politikaları Üzerinden Bir Değerlendirme” *MCBÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt:15, Sayı:2, 2017, ss. 165-196.

Bayhan, Vehbi “Gençlik Ve PostModern Kimlik Örüntüleri – Üniversite Gençliğinin Sosyolojik Profili (İnönü Üniversitesi Uygulaması)”, *Gençlik Araştırmaları Dergisi*, Cilt 1 Sayı 1, ss. 134-157.

Beşirli, Hayati, *Gençlik Sosyolojisi Politik Toplumsallaşma ve Gençlik*, Siyasal Kitabevi, Ankara 2013.

Commonwealth Youth Development Programme, “Commonwealth Youth Development Index”, <http://www.youthdevelopmentindex.org/views/index.php#OVER>, 24 Mart 2016.

Çetinkaya, Emel, “Genç İşsizliğinin Teorik Açıklamaları”, *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, Sayı. 58, 2010, ss. 47-54.

Danışoğlu, Emel, *Gençlerin Sosyal Güvenliği ve Gençlik Politikaları*, DPT, Ankara 1992.

Deniz, A. Çağlar, “Eğitimli Gençliği Anlamada Yeni Bir Tipoloji Önerisi: Cool Gençlik”, *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt. 5 Sayı. 2, 2012, ss. 119-121.

Erdayı, A. Utku “Dünyada Genç İşsizliği Sorununun Çözümüne Yönelik Ulusal Politikalar ve Türkiye”, *Çalışma ve Toplum*, Cilt 22 Sayı 3, 2009, ss. 133-162.

Ersin, İrfan Selman Duran, “Faizsiz Finans Döngüsünü Oluşturma Açısından Adil Ekonomik Düzen Söyleminin Kredileşme İlkeleri ve Uygulanabilirliğinin Değerlendirilmesi”, *Turkish Studies*, Cilt:12, Sayı:8, ss. 109-132.

European Commission, Institut Für Sozialarbeit Und Sozialpädagogik, The Socio-economic Scope of Youth Work in Europe Final Report, 2007.

Foundation For European Progressive Studies, Millennial Dialogue Turkey Report, 2015.

Gençlik ve Spor Bakanlığı, Ulusal Gençlik ve Spor Politika Belgesi, Ankara, Yayın No:57, 2013.

Gençlik Politikası, “Kavram Olarak Gençlik”, <http://genclikpolitikasi.org/kavram-olarak-genclik/>, 12 Ekim 2015.

Güner, Berrin, Günümüzde Gençlik Sorunları Tutum ve Davranışları: Tunceli Örneği, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Kırıkkale, 2016.

Güngör, Özcan, *Çalışan Gençlik ve Değerler*, Akçağ Yayınları, Ankara 2015.

Gür, Bekir S - Dalmış, İbrahim - Kırmızıdağ, Nur - Çelik, Zafer - Boz, Nevfel, *Türkiye’nin Gençlik Profili*, Seta, İstanbul 2012.

Gürses, Fulya - Gürses, Hasan Basri, *Dünya’da ve Türkiye’de Gençlik*, Toplumsal Dönüşüm Yayınları, İstanbul 1997.

Harmancı, Pınar, “Dünyadaki ve Türkiye’deki İntihar Vakalarının SosyoDemografik Özellikler Açısından İncelenmesi”, *Hacette University Faculty of Health Sciences Journal*, Cilt. 1 Supll1, 2015, ss. 3-9.

İşkur, 2015 Yılı İşgücü Piyasası Araştırması Sonuç Raporu, 2016.

Kalkınma Bakanlığı, 10. Kalkınma Planı 2014-2018 Gençlik Çalışma Grubu Raporu, Ankara, 2015.

Kamu Harcamaları İzleme Platformu, “Gençlik Eğitim Harcamaları”, http://kahip.org/site_media/docs/GENCLIK-INFOGROFIK.pdf, 6 Şubat 2016.

Kamu Harcamaları İzleme Platformu, “Gençlik Kamu Harcamaları”, http://kahip.org/site_media/docs/GENCLIK-INFOGROFIK.pdf, 6 Şubat 2016.

Kamu Harcamaları İzleme Platformu, “NEEİ Oranı”, http://kahip.org/site_media/docs/GENCLIK-INFOGROFIK.pdf, 6 Şubat 2016.

Kara, Seyfullah, “Hz. Peygamberin Elinde Şekillenen İdeal Gençlik”, *Gençlik Araştırmaları Dergisi*, Cilt. 1 Sayı. 2, 2013, ss. 8-29.

Kılıç, Yalın, “Türkiye’de Ne Eğitimde Ne İstihdamda Ne de Yetiştirmede (NEİY) Yer Alan Gençler”, *Eğitim ve Bilim*, Cilt. 39, Sayı. 175, 2014, ss. 121-135.

- Kılıçarslan, Fatih, “Gençlik Sorunları ve Çözüm Önerileri”, <http://www.manevisosyalhizmet.com/?p=286#more-286>, 26 Kasım 2015.
- Konda Araştırma ve Danışmanlık, Türkiye’de Gençlerin Katılımı, İstanbul, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2014.
- Kredi ve Yurtlar Kurumu, <http://www.kykbursbasvurusu.com/node/36>, 6 Şubat 2016.
- Lüküslü, Demet, *Türkiye’de “Gençlik Miti” 1980 Sonrası Türkiye Gençliği*, İletişim Yayınları, İstanbul 2009.
- Meb Aile Tüketici Hizmetleri, Gençlere Sosyal Hizmet Veren Kurum ve Kuruluşlar, Ankara, 2011.
- Murat, Sedat, *Dünden Bugüne İstanbul’un Nüfus ve Demografik Yapısı*, İstanbul, İTO Yayınları, Yayın No:2006-49, İstanbul 2006.
- Murat, Sedat- Şahin, Levent, “Nedenleri ve Sonuçları Bakımından Gençler Arasında Yaygınlaşan İşsizlik”, *Sosyoloji Konferansları Dergisi*, Sayı. 44, 2011, ss. 1-48.
- Murat, Naci - Cengiz, M.Ali - Terzi, Yüksel, “Genç Nüfusun Sorun Algılaması: Trabzon Örneği”, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Cilt. 2 Sayı. 7, 2009, ss. 175-184.
- Nair, Güney, “Şiddetten Uzak Durma Konusunda Gençlerin Kendine Güven Duygusunun Çeşitli Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi (Sivas Merkez İlçe Örneği)”, *Gençlik Araştırmaları Dergisi*, Cilt. 4 Sayı. 9, 2016, ss. 32-54.
- OECD, Employment Outlook 2016, <https://www.oecd.org/turkey/Employment-Outlook-Turkey-EN.pdf>, 28 Ocak 2017.
- OECD, Society at a Glance 2016, http://www.oecd-ilibrary.org/social-issues-migration-health/society-at-a-glance-2016_9789264261488-en, 28 Ocak 2017.
- Onuncu Kalkınma Planı, 10. Kalkınma Planı 2014-2018 Gençlik Çalışma Grubu Raporu, Ankara, 2015.
- Özbay, Ferhunde, *Dünden Bugüne Aile, Kent ve Nüfus*, İletişim Yayınları, 1.Basım, İstanbul 2015.
- Özbay, Ferhunde, *Türkiye’de Gençlik, Nüfus ve İktidar*, Varlık Yayınları, İstanbul 2009.
- Özel Yurttan Ayrılmak İçin 18 Yaş Çok Erken, <http://www.aljazeera.com.tr/al-jazeera-ozel-yurttan-ayrilmak-icin-18-yas-cok-erken>, 14 Mart 2016.

Sekam, Türkiye Gençlik Raporu Gençliğin Özellikleri, Sorunları, Kimlikleri ve Beklentileri, İstanbul, 2013.

Stoletov, V.N - KON, İ.S - Zamaşın, Y.A - Blyahman, L.S - Poşatayev, V.V - Volkov, G.N, *Toplum ve Gençlik*, Çeviren: Şükrü Keleş, Konuk Yayınları, İstanbul 1979.

Şahin, M. Cem, “Türkiye’de Gençliğin Toplumsal Kimliği ve Popüler Tüketim Kültürü”, *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt. 25 Sayı. 2, 2005, ss. 157-181.

Technology and Youth: Protecting your Child from Electronic Aggression, <https://www.cdc.gov/violenceprevention/pdf/ea-tipsheet-a.pdf>, 13 Ocak 2017.

Temur, İsa, “Avrupa Birliği ve Türkiye’nin Demografik Yapısı ve Gençlik Politikaları”, *Gençlik Araştırmaları Dergisi*, Cilt 2 Sayı 1, 2014, ss. 78-102.

Tunç, Havva, “Yurt Dışına Türk Göçü ve Türk Ekonomisine Etkileri” İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, yayımlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul, 1984. ; akt. Sedat Murat, Dünden Bugüne İstanbul’un Nüfus ve Demografik Yapısı, İstanbul, İTO Yayınları, Yayın No:2006-49, 2006.

TÜİK, İstatistiklerle Gençlik 2014, Ankara, Yayın No: 4374, 2015.

TÜİK, İstatistiklerle Türkiye 2015.

TÜİK, “İstatistiklerle Gençlik 2014”, <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=18625>, 29 Ekim 2015.

TÜİK, “İşgücü İstatistikleri”, <http://www.tuik.gov.tr/PdfGetir.do?id=21575>, 10 Ocak 2017.

UNESCO, “Turkey Genel Information”, <http://www.uis.unesco.org/DataCentre/Pages/country-profile.aspx?regioncode=40530&code=TUR> , (Erişim 24.3.2016)

United Nations, 2005 Youth Report, 2005.

Uslu, Fatma Başak, “AB’de ve Türkiye’de Gençlik Politikaları Uygulamaları” Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, 2013.

Yaman, Ömer Miraç, *Apaçi Gençlik Gençlerin Toplumsal Davranış Ve Yönelimleri: İstanbul’da “Apaçi” Alt kültür Grupları Üzerine Nitel Bir Araştırma*, Açılım Kitap, 3.Basım, İstanbul 2013.

Yılmaz, Volkan - OY, Burcu, *Türkiye’de Gençler ve Siyasi Katılım: Sosyo-Ekonomik Statü Fark Yaratıyor mu?*, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul 2014

Youth Violence Definitions,
<https://www.cdc.gov/violenceprevention/youthviolence/definitions.html>,
13 Ocak2017.
Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumu, 2014 Yılı Faaliyet Raporu, 2015.